

Beretning afgivet af Udvalget til Valgs Prøvelse den 22. juni 2022

Beretning

om

klager i forbindelse med folkeafstemningen den 1. juni 2022 om Danmarks deltagelse i det europæiske samarbejde om sikkerhed og forsvar ved at afskaffe EU-forsvarsforbeholdet

Ved en folkeafstemning er det indenrigs- og boligministeren, der, jf. § 102 i lov om valg til Folketinget, opgør resultatet af folkeafstemningen og bekendtgør det i Statstidende, jf. UVP alm. del – bilag 56. Folketinget skal således ikke afgive indstilling om godkendelse af en folkeafstemning. Folketinget har alene den parlamentariske kontrol, hvilket indebærer en stillingtagen til den enkelte klage, herunder om der er sket en tilsidesættelse af de gældende regler, og/eller om der er behov for at ændre gældende regler og procedurer, jf. § 103 i lov om valg til Folketinget.

Indenrigs- og boligministeren har til Folketinget fremsendt 24 rettidigt indgivne klager vedrørende folkeafstemningen om forsvarsforbeholdet, der fandt sted den 1. juni 2022.

Udvalget har behandlet klagerne i ét møde. En beskrivelse af den enkelte klage og et uddrag af den pågældende kommunes udtalelse og af ministeriets kommentarer samt udvalgets stilling til den enkelte klagesag følger nedenfor.

De enkelte klagesager

1) *Marie Louise Sørensen, Stenlille*, har ved e-mail af 2. juni 2022 til Indenrigs- og Boligministeriet klaget over, at hun på baggrund af Sorø Kommunes fejlregistrering af hendes værgemål i Det Centrale Personregister (CPR) ikke blev optaget på valglisten til folkeafstemningen den 1. juni 2022.

Marie Louise Sørensen har i klagen bl.a. oplyst, at hun undrede sig, da hun ikke modtog et valgkort, og derfor skrev til Statsministeriet, som videresendte henvendelsen til Indenrigs- og Boligministeriet. Indenrigs- og Boligministeriet ringede derefter til Marie Louise Sørensen og oplyste, at hun ikke kunne stemme, da hun var umyndiggjort. Dette kunne Marie Louise Sørensen ikke genkende, så hun ringede til Retten i Næstved, som angiveligt skulle have umyndiggjort hende. Retten oplyste, at Marie Louise Sørensen ikke var umyndiggjort. Marie Louise Sørensen ringede derefter til In-

denrigs- og Boligministeriet, og man fandt i telefonsamtalen frem til, at kommunen måtte have registreret Marie Louise Sørensen som umyndiggjort i Det Centrale Personregister ved en fejl. Marie Louise Sørensen har endvidere i klagen oplyst at være meget politisk engageret, og at det er vigtigt for hende at stemme. Det har vist sig, at hun har været umyndiggjort siden 2019, og havde hun ikke handlet så resolut, og Indenrigs- og Boligministeriet været så effektivt, var hendes stemme ikke blevet hørt.

Sorø Kommune har i anledning af klagen oplyst Indenrigs- og Boligministeriet i detaljer om, hvordan sagen blev håndteret, da kommunens borgerservicemedarbejder blev kontaktet på valgdagen af faglig teamleder i Kultur, Vækst og Demokrati, som oplyste, at der var en hastesag fra Indenrigs- og Boligministeriet. Borgerservicemedarbejderen kontaktede straks ministeriet og fik bekræftet, at det var registreret i CPR, at Marie-Louise Sørensen var frataget den retlige handleevne og under værgemål. Dette var blevet indberettet til CPR den 11. juli 2019 af en medarbejder i Sorø Kommune. Da væргеbeskikkelsen var fremsendt af Retten i Næstved, blev retten straks kontaktet telefonisk, hvorefter retten oplyste, at der var tale om et delvist økonomisk værgemål.

Kommunens borgerservicemedarbejder slettede derfor straks værgemålet i CPR og optog Marie-Louise Sørensen på valglisten på hendes respektive valgsted. Herefter kontaktede vedkommende Indenrigs- og Boligministeriet og også valglederen på valgstedet i Stenlille og gjorde dem opmærksom på, at det var en fejl fra kommunens side, og at Marie-Louise Sørensen ikke er under værgemål og ej heller er frataget den retlige handleevne.

Valglederen på valgstedet i Stenlille kontaktede herefter Marie-Louise Sørensen pr. telefon angående, hvordan hun skulle forholde sig, når hun ankom til valgstedet. Alt dette blev ordnet på under 1 time.

Sorø Kommune har endelig anført, at det selvfølgelig er en meget alvorlig og dybt beklagelig fejl. Kommunen har aftalt med Retten i Næstved at tale sammen i den nærmeste fremtid om, hvilke oplysninger kommunen skal bruge i forbindelse med værgemålsager, så der for fremtiden ikke opstår lignende situationer/misforståelser.

Indenrigs- og Boligministeriet har supplerende oplyst, at ministeriet ved telefonsamtale den 9. juni 2022 fik bekræftet af Marie Louise Sørensen, at hun afgav sin stemme på afstemningsdagen. Marie Louise Sørensen sendte i anledning af telefonsamtalen samme dag en ny e-mail til ministeriet, hvori Marie Louise Sørensen bl.a. oplyste, at hun ønskede, at det skal indgå i klagen, at Sorø Kommune havde umyndiggjort hende i 3 år, og at det kun var på grund af hendes egen ihærdighed, at det lykkedes hende at få ret til at stemme.

Indenrigs- og Boligministeriet har i sin udtalelse i anledning af klagen henvist til bestemmelserne i folketingsvalglovens § 96, stk. 1, 1. pkt., og stk. 2, 1. pkt., og til lovens § 1, § 15, § 18, stk. 1, § 19, stk. 1, § 20, 1. pkt., og § 22, stk. 2. Endvidere har ministeriet henvist til § 5, stk. 1, 3 og 5, og § 6, stk. 1 og 2, i værgemålsloven.

Indenrigs- og Boligministeriet har oplyst, at det følger af folketingsvalglovens § 1, jf. § 96, stk. 1, 1. pkt., og § 19, stk. 1, jf. § 96, stk. 2, 2. pkt., at valget til folkeafstemninger bl.a. er betinget af, at vælgeren ikke er umyndig, og at vælgerne til folkeafstemninger optages på valglisten på baggrund af oplysninger i CPR. Videre følger det af § 22, stk. 2, jf. § 96, stk. 2, 2. pkt., at kommunalbestyrelsen til og med valgdagen skal berigtige valglisten, hvis kommunen modtager meddelelse om bl.a. ophævelse af værgemål med fratagelse af den retlige handleevne efter værgemålslovens § 6, stk. 1, 1. pkt. Det følger af værgemålslovens § 6, stk. 2, 1. pkt., at den, der er fuldstændig frataget den retlige handleevne, er umyndig.

Med hensyn til klagen har Indenrigs- og Boligministeriet noteret sig, at Sorø Kommune den 11. juli 2019 fejlagtigt har registeret Marie Louise Sørensen med fuld fratagelse af den retlige handleevne i CPR. Dette har haft den konsekvens, at Marie Louise Sørensen ikke blev optaget automatisk på valglisten og ikke modtog valgkort til folkeafstemningen den 1. juni 2022. Ministeriet har derudover noteret sig, at Sorø Kommune – efter at kommunen blev opmærksom herpå – straks rettede fejlregistreringen i CPR og optog Marie Louise Sørensen på valglisten. Endvidere har ministeriet noteret sig, at Sorø Kommune har anført, at det er en meget alvorlig og dybt beklagelig fejl, og at kommunen vil træffe foranstaltninger, således at lignende situationer ikke opstår i fremtiden.

Indenrigs- og Boligministeriet har endvidere bemærket, at Marie Louise Sørensen telefonisk til ministeriet har oplyst, at hun stemte til folkeafstemningen på afstemningsdagen, efter at fejlregistreringen var blevet rettet.

Sorø Kommunes udtalelse har herefter – henset til at Sorø Kommune har beklaget fejlen og vil træffe foranstaltninger, således at lignende situationer ikke opstår i fremtiden – ikke givet Indenrigs- og Boligministeriet anledning til yderligere bemærkninger.

Udvalget tilslutter sig Sorø Kommunes beklagelse og finder i lighed med kommunen, at fejlen må karakteriseres som meget alvorlig og dybt beklagelig. Udvalget finder, at indførsler i offentlige systemer om så alvorlige forhold som fratagelse af retlig handleevne, som bl.a. har afgørende betydning for borgernes muligheder for demokratisk medindflydelse, bør være omgivet af en meget høj grad af sikkerhed for korrekt registrering. Udvalget opfordrer derfor kommunen til at gøre en alvorlig indsats for, at lignende situationer ikke opstår igen. Udvalget noterer sig samtidig med tilfredshed, at den konkrete situation blev løst hurtigt, så klageren fik mulighed for at stemme til folkeafstemningen. Udvalget opfordrer endelig Retsudvalget og Indenrigs- og Boligudvalget til at følge op på, hvad der kan gøres for at sikre, at borgere ikke oplever – i strid med intentionerne i de senere års ændringer af værgemåls- og valglovgivningen – at blive frataget valget på baggrund af værgemål.

2) Hanne Jespersen, Herlev, har ved e-mail af 7. juni 2022 til Indenrigs- og Boligministeriet klaget over, at hun ikke kunne indgive ansøgning om at brevstemme i hjemmet telefonisk til folkeafstemningen den 1. juni 2022.

Hanne Jespersen har i klagen oplyst, at hun ikke har kunnet stemme de sidste to gange, selv om hun har en funktionsnedsættelse, der gør, at hun ønsker at stemme i eget hjem, da hun ikke er i stand til at møde op på valgstedet.

Hanne Jespersen har henvist til, at hun fra Herlev Kommune har fået oplyst, at hun skal hente et ansøgningsskema på kommunen og aflevere det der igen. Hanne Jespersen har undervejs bedt kommunen om at se på Indenrigs- og boligministeriets hjemmeside, da kommunen ikke kender til, at man kan indgive ansøgning telefonisk ved at ringe til kommunen, men kommunen stadig er uvidende om denne mulighed. Hanne Jespersen blev derfor endnu en gang afvist. Hanne Jespersen har i sin klage påpeget, at der skal være mere gennemsigtighed, så borgere ikke afholdes fra at stemme på grund af en besværlig tilgang.

Herlev Kommune har i anledning af klagen bl.a. oplyst, at Herlev Kommunes Folkeregister ikke har været i kontakt med Hanne Jespersen og derfor ikke kan genkende indholdet i henvendelsen.

Det er i øvrigt praksis at notere dato for anmodningen, borgerens navn, cpr-nummer, telefonnummer og adresse, når en borger kontakter Folkeregisteret for at anmode om at afgive sin brevstemme i eget hjem. I den forbindelse oplyses borgeren om dato og tidsrum for kommunens besøg. Ved selve besøget medbringes udfyldt blanket, og de tilfornødne vælgere modtager borgerens underskrift på blanketten. Borgeren afgiver herefter sin brevstemme.

Følgende tekst annonceres i Herlev Bladet samt på kommunens hjemmeside:

»Brevstemme i eget hjem

Hvis du på grund af sygdom eller manglende førlighed ikke kan møde frem på afstemningsstedet på selve valgdagen, og ikke kan brevstemme på institution eller boform m.v., kan du kontakte Folkeregistret på Herlev Rådhus via folkeregister@herlev.dk eller tlf. 4452 7060 og bede om den særlige blanket, »Anmodning om adgang til at afgive stem-

me i hjemmet». Den udfyldte blanket skal være Folkeregistret i hænde senest fredag den 20. maj 2022 kl. 18.00. Brevstemmeafgivningen i hjemmet vil foregå i overværelse af to tilforordnede vælgere.»

Endelig har kommunen oplyst, at det ikke fremgår af en sag, at Hanne Jespersen har kontaktet kommunens visitation for vejledning om muligheden for at brevstemme. Heller ikke kommunens valgsekretariat har været i kontakt med Hanne Jespersen om et ønske om brevstemme i eget hjem.

På baggrund af en supplerende høring fra Indenrigs- og Boligministeriet har Herlev Kommune supplerende oplyst, at Herlev Kommunes Folkeregister, som er ansvarlige for brevstemmehåndteringen i Herlev Kommune, er bekendt med, at en anmodning om at afgive sin brevstemme i hjemmet, kan indgives telefonisk. Dette afspejles i den arbejds-gang, der ligeledes er beskrevet i den forrige udtalelse i sagen. Herlev Kommunes Folkeregister er således bekendt med, hvad der er anført om brevstemmeafgivning i hjemmet på Indenrigs- og Boligministeriets hjemmeside.

Herlev Kommunes Folkeregister har således ikke været i kontakt med Hanne Jespersen. Det er undersøgt, hvorvidt andre af kommunens afdelinger har haft kontakten med Hanne Jespersen, men ingen kan genkende samtalen. Det er derfor ikke muligt at udtale sig om den konkrete samtale, som Hanne Jespersen henviser til.

Hanne Jespersen har herefter ved e-mail af 14. juni 2022 afgivet supplerende bemærkninger, hvor hun bl.a. har oplyst følgende:

»Det passer simpelthen ikke, at jeg ikke har været i kontakt med Herlev Kommune vedrørende det at brevstemme i eget hjem.

Medarbejderne var ikke klar over, at man kan indgive sin ansøgning telefonisk. Altså uden brug af ansøgningskema.

Jeg blev afvist. Men spurgte medarbejderne om de ikke ville undersøge det nærmere, hvilket de lovede.

Herlev Kommune burde medtage orientering om, at det er muligt at brevstemme i eget hjem, ved at ringe til kommunen, i annoncen i Herlev Bladet.«

Indenrigs- og Boligministeriet har i sin udtalelse i anledning af klagen henvist til bestemmelserne i folketingsvalglovens § 100, stk. 1, og § 54, stk. 4. Ministeriet har endvidere henvist til bestemmelserne i § 3, stk. 1, nr. 1, og § 4, stk. 1-3, i bekendtgørelse om brevstemmeafgivning i vælgerens hjem (bekendtgørelse nr. 1138 af 18. oktober 2017), hvor der er fastsat regler om annoncering om muligheden for at brevstemme i hjemmet og om ansøgning om adgang til at brevstemme i hjemmet. Endelig har ministeriet henvist til afsnit 8.4 i ministeriets vejledning nr. 9384 af 7. april 2022 om afholdelse af folkeafstemning onsdag den 1. juni 2022 om Danmarks deltagelse i det europæiske samarbejde om sikkerhed og forsvar ved at afskaffe EU-forsvarsforbeholdet.

Indenrigs- og Boligministeriet har oplyst, at det følger af § 4, stk. 3, i bekendtgørelse om brevstemmeafgivning i vælgerens hjem og af afsnit 8.4.1.2 i den nævnte vejledning, at ansøgningen om at brevstemme i hjemmet bl.a. kan indgives telefonisk.

Med hensyn til klagen har Indenrigs- og Boligministeriet noteret sig, at der ikke er enighed mellem Hanne Jesper-

sen og Herlev Kommune om det faktuelle grundlag i klagen. Hanne Jespersen har bl.a. oplyst, at hun har været i telefonisk kontakt med Herlev Kommune om muligheden for at indgive ansøgning om at brevstemme i hjemmet. Herlev Kommune har bl.a. oplyst, at kommunens folkeregister ikke har været i kontakt med Hanne Jespersen, og at kommunen har undersøgt, om andre af kommunens afdelinger har haft kontakt med Hanne Jespersen, men at ingen kan genkende samtalen. Ligeledes har Hanne Jespersen bl.a. oplyst, at Herlev Kommunes medarbejdere ikke var bekendt med, at ansøgningen om at brevstemme i hjemmet kan indgives telefonisk. Herlev Kommune har bl.a. oplyst, at kommunens folkeregister, der er ansvarlig for brevstemmehåndteringen i kommunen, er bekendt med, at en anmodning om at afgive sin brevstemme i hjemmet kan indgives telefonisk.

Indenrigs- og Boligministeriet har i den forbindelse konstateret, at der er bevismæssige spørgsmål i klagen, der ikke lader sig afklare inden for de rammer, der gælder for ministeriets oplysning af sagen. Ministeriet har således ikke mulighed for at gå nærmere ind i den bevismæssige vurdering af klagens faktuelle grundlag.

Indenrigs- og Boligministeriet har imidlertid bemærket, at muligheden for at indgive ansøgning om at brevstemme i hjemmet telefonisk med fordel kunne fremgå tydeligere i Herlev Kommunes annoncering i Herlev Bladet og på kommunens hjemmeside.

Herlev Kommunes udtalelser har herefter ikke givet Indenrigs- og Boligministeriet anledning til yderligere bemærkninger.

Udvalget anerkender, at sagens faktuelle grundlag næppe lader sig afklare inden for rammerne af Indenrigs- og Boligministeriets eller udvalgets egen sagsoplysning og finder derfor ikke grundlag for at udtale sig nærmere om klagens substans. Udvalget finder dog ikke anledning til at betvivle klagerens oplysninger om at have rettet henvendelse som beskrevet og finder under alle omstændigheder, at det må påhvile kommunen som myndighed at sørge for, at telefoniske henvendelser når frem til rette medarbejder og i fornødent omfang dokumenteres. Udvalget opfordrer Herlev Kommune til at sikre, at muligheden for telefonisk at ansøge om at brevstemme i hjemmet vil fremgå tydeligere af kommunens annoncering ved fremtidige valg og folkeafstemninger.

3) *Mikkel Noa Klein og Jes Vitting, Oslo i Norge*, har ved e-mail af 27. maj 2022 til Indenrigs- og Boligministeriet klaget over brevstemmeafgivningen i Borgerservice i Fanø Kommune.

Mikkel Noa Klein og Jes Vitting har i klagen oplyst følgende:

»Jeg henvender mig til jer, fordi vi føler, at vores demokratiske rettigheder er blevet krænket i forbindelse med dagens folkeafstemning om forsvarsforbeholdet.

Sagen er den, at vi er danske statsborgere, men pt. bosat i Norge. Vi er på listen over stemmeberettigede i Danmark, og da vi for nyligt var i Danmark - på Fanø faktisk - ville vi afgive vores brevstemme på Rådhuset i Nordby.

Vi mødte glade op, men blev mødt af nogle medarbejdere i Borgerservice, som nok var venlige, men som ikke anede, hvad de skulle stille op, så vi kunne afgive vores stemme.

Vi ventede og ventede, mens medarbejderne ringede til Esbjerg Kommune for at hente hjælp.

Da de endeligt havde fundet ud af, at vi åbenbart skulle udfylde en erklæring/blanket - den blev aldrig præsenteret for os, så vi ved ikke, hvad den hedder, men erklæringen/blankettens funktion var at vi skulle identificere os selv. Og så blev det for alvor pinligt. De kunne nemlig ikke finde de erklæringer nogle steder, som måske var på loftet eller i kælderen eller et tredje sted. Så de ledte, og vi ventede.

Og hende vi antager var kommunalchefen blev aktiveret, hvor hun mødte os i skranken med spørgsmålet om, om det var os, der var de to besværlige...

Det hele endte med at vi ikke fik lov til at afgive vores stemme. Der havde vi ventet i halvanden time, og vi er faktisk lidt rystede over at det kan foregå i Danmark, at en kommune kan have så lidt tjek på reglerne for at afgive stemmer på trods af at vi pt. bor i udlandet.

Derfor spekulerer vi på, om det overhovedet er forsvarligt at drive en så lille kommune som Fanø, der tydeligvis ikke formår at håndtere stemmeafgivning på trods af at vi ved, at man burde kunne afgive sin stemme på alle Borger-service-centre i Danmark. Det skaber demokratisk utryghed, og det klæder ikke det danske demokrati at afvise stemmeberettigede borgere på grund af rod og mangel på indsigt i procedurene.

Så hvis valget ender med en sejr til én af siderne på 2 stemmer, så vil vi vide, at vi kunne have afgjort valget, hvis Fanø Kommune havde mere styr på deres job.«

Fanø Kommune har i anledning af klagen oplyst Indenrigs- og Boligministeriet følgende i en e-mail af 3. juni 2022 afsendt af en afdelingsleder i kommunen:

»Tirsdag den 24. maj 2022 kom Mikkel Noa Klein og Jes Vitting ganske rigtig til Borgerservice, Fanø Kommune for at afgive deres brevstemme.

Det var ikke muligt for medarbejderen i front at udskrive en følgeskrivelse. Undertegnede blev derfor anmodet om at hjælpe.

Det er ganske korrekt, at undertegnede mødte de to med en kommentar i stil med »Jer to besværlige« – det blev dog sagt med et stort smil og jeg modtog også en sjov bemærkning tilbage.

Jeg oplevede vores dialog som positiv og bemærkningen var på ingen måde tiltænkt fornærmende, nok nærmere et udtryk for den løftede stemning, der altid er under et valg. Jeg oplevede desuden heller ikke at bemærkningen blev modtaget som fornærmende, tværtimod.

Udfordringen bestod i, at det ikke var muligt at udskrive en følgeskrivelse fra A109 pga. fejlbeskrivelsen »Vej ikke kendt i P-data«. Undertegnede tog derfor kontakt til KMD helpdisk.

KMD helpdisk oplyser her, at Fanø Kommune skal indtaste Fanø Kommunes adresse og efterfølgende printe følgeskrivelsen til brevstemmen. Da det fortsat ikke var muligt at udskrive følgeskrivelser og KMD helpdisk ikke kunne hjælpe straks og ville vende tilbage, tog undertegnede kontakt til Esbjerg Kommune.

Esbjerg Kommune oplyser, at de i lignende tilfælde gør brug af manuelle følgeskrivelser (Røde kuverter indeholdende følgeskrivelse og brevstemme). Da Fanø Kommune ikke havde følgeskrivelser liggende til Folkeafstemningen, blev det aftalt med Esbjerg Kommune, at vi kunne hente følgeskrivelserne ved dem.

Undertegnede orienterede Mikkel Noa Klein og Jes Vitting løbende og tilbød desuden, at vi kunne ringe til dem, når vi havde fundet en løsning.

Mens undertegnede endnu engang forsøgte at komme i kontakt med KMD help-disk, valgte Mikkel Noa Klein og Jes Vitting at forlade Rådhuset. Det var derfor ikke muligt at tilbyde dem at brevstemme ved hjælp af de indhentede følgeskrivelser fra Esbjerg Kommune.

Jeg har ikke en opgørelse over ekspeditionstiden, men kan på ingen måde forestille mig, at der er tale om halvanden time.

Fanø Kommune har ikke tidligere haft udfordringer med print af følgeskrivelser og har derfor ikke haft følgeskrivelser til manuel udfyldelse på lager. Det har vi fremover.

25% af alle modtagne brevstemmer ved Fanø Kommune videresendes til øvrige kommuner, hvilket ganske givet skyldes at Fanø er en eftertragtet turist-ø.

Fanø Kommune er efter min bedste overbevisning i stand til at varetage og løse de mange opgaver i forbindelse med et valg.«

Indenrigs- og Boligministeriet har i sin udtalelse i anledning af klagen henvist til bestemmelserne i folketingsvalglovens § 100, stk. 1 og 4, og til lovens § 53 og § 60, stk. 2 og 3. Ministeriet har oplyst, at det følger af lovens § 60, stk. 2, 2. pkt., jf. § 100, stk. 1, at brevstemmematerialet til enhver tid skal findes hos kommunerne.

Indenrigs- og Boligministeriet har endvidere henvist til afsnit 8.1.1 i ministeriets vejledning nr. 9384 af 7. april 2022 om afholdelse af folkeafstemning onsdag den 1. juni 2022 om Danmarks deltagelse i det europæiske samarbejde om sikkerhed og forsvar ved at afskaffe EU-forsvarsforbeholdet, hvor følgende fremgår om muligheden for at benytte KMD's brevstemmemateriale som alternativ til det brevstemmemateriale, der er tilvejebragt af Indenrigs- og Boligministeriet:

»Kommunalbestyrelsen kan derudover anvende det følgebrev, som kommunalbestyrelsen kan udskrive fra KMD's system, og den yderkuvert, der passer til dette følgebrev. Dette materiale skal efter Indenrigs- og Boligministeriets bestemmelse sidestilles med de følgebrev og yderkuverter, som Indenrigs- og Boligministeriet har fået fremstillet, og kan derfor anvendes ved den brevstemme-afgivning, som kommunalbestyrelsen står for, se lovens § 66, stk. 3.

Kommunalbestyrelsen skal dog sørge for, at der på alle brevstemmesteder i kommunen findes eksemplarer af Indenrigs- og Boligministeriets brevstemmemateriale, inkl. følgebrev og yderkuvert. Det må således ikke forekomme, at en vælger afvises fra at afgive en brevstemme, f.eks. fordi vedkommende ikke kan fremsøges i KMD's system eller pga. tekniske problemer med udskrivningen af følgebrevet fra KMD's system. I sådanne tilfælde skal vælgeren tilbydes at anvende Indenrigs- og Boligministeriets brevstemmemateriale, hvor følgebrevet kan udfyldes i hånden.«

Indenrigs- og Boligministeriet har oplyst, at enhver vælger således har en lovmæssig ret til at brevstemme i enhver kommune i hele landet på de steder, hvor kommunalbestyrelsen har bestemt, at vælgere kan brevstemme, inden for de sidste 6 uger før afstemningsdagen, dog senest tredjesidste søgnedag før afstemningsdagen, jf. folketingsvalglovens § 100, stk. 4, jf. § 53. Det følger endvidere af valglovgivningen, at en vælger, i tilfælde af at følgebrevet ikke kan udskrives fra KMD's system, skal tilbydes at anvende Indenrigs- og Boligministeriets brevstemmemateriale, hvor følgebrevet kan udfyldes i hånden.

Indenrigs- og Boligministeriet har konstateret, at der ikke fandtes eksemplarer af Indenrigs- og Boligministeriets brevstemmemateriale i Fanø Kommune. Indenrigs- og Boligministeriet har fundet det beklageligt, at dette forhold medførte, at Mikkel Noa Klein og Jes Vitting ikke kunne afgive brevstemme i Borgerservice i Fanø Kommune den pågældende dag.

Indenrigs- og Boligministeriet har noteret sig, at Fanø Kommune har vedkendt sig dette forhold og oplyst, at kommunen nu er og fremover vil være i besiddelse af ministeriets brevstemmemateriale, der kan anvendes, hvis der opstår situationer, hvor brevstemmesystemet ikke kan tilgås.

Fanø Kommunes udtalelse har herefter – henset til at Fanø Kommune har oplyst, at kommunen fremover vil være i besiddelse af ministeriets brevstemmemateriale, der kan udfyldes i hånden – ikke givet ministeriet anledning til yderligere bemærkninger.

Udvalget finder det beklageligt, at Indenrigs- og Boligministeriets brevstemmemateriale ikke forefandt, som det burde, da Mikkel Noa Klein og Jes Vitting indfandt sig på Fanø Kommunes borgerservice, hvilket medførte, at de ikke kunne brevstemme fra kommunens borgerservice den dag. Udvalget noterer sig, at kommunen har tilkendegivet fremover at ville være i besiddelse af det pågældende brevstemmemateriale, så lignende situationer kan undgås fremover.

4) *Mogens Knudsen, Aarhus*, har ved e-mail af 30. maj 2022 klaget over brevstemmeafstemningen på DOKKI i Aarhus Kommune. Mogens Knudsen har oplyst, at da han lørdag den 28. april 2022 var inde for at brevstemme på stedet, var der i stemmeboksen ikke opslag om, hvad der skulle stemmes om. Mogens Knudsen har anført, at der ifølge lovgivningen skal være opslag med teksten om, hvad der stemmes om. Han har endvidere anført, at der var et tætskrevet A4-ark på bordet ved registreringen, hvilket dog ikke efter hans opfattelse opfylder lovens krav om opslag.

Aarhus Kommune har i anledning af klagen ved e-mail af 1. juni 2022 oplyst, at folkeregisteret i kommunen ved brevafstemningen har ophængt følgende materiale i stemmerummene i forbindelse med brevafstemning: vejledning til vælgere om brevstemmeafgivning i kommunerne (borgerservicecentre m.v.) til folkeafstemningen onsdag den 1. juni 2022, vejledning om stemmeafgivning (sæt X i afkrydsningsrubrikken ved »Ja« eller »Nej«...) og et opslag om, at man kan få ombyttet sin stemmeseddel, hvis man kommer til at sætte krydset forkert. Materialet er fremsendt af Indenrigs- og Boligministeriet i e-mail den 8. april 2022 til kom-

munerne til brug ved brevstemmeafgivningen. Kommunen har anført, at det er kommunens opfattelse, at det fremgår af den førstnævnte vejledning, hvad der stemmes om, og at kommunen ikke lovligt kan fremlægge eller ophænge yderligere information, der på anden måde forklarer afstemningstemaet.

Indenrigs- og Boligministeriet har i sin udtalelse i anledning af klagen henvist til bestemmelserne i folketingsvalglovens § 100, stk. 1-3, og § 99, stk. 3, og oplyst, at det følger af lovens § 100, stk. 3, jf. § 99, stk. 3, at vælgeren skal vejledes om stemmeafgivningen ved opslag i stemmerummet ved brevstemmeafgivning på de steder i kommunen, hvor enhver vælger kan brevstemme.

Indenrigs- og Boligministeriet har endvidere oplyst, at ministeriet den 8. april 2022 sendte et brev til alle landets kommuner om brevstemmeafgivningen til folkeafstemningen den 1. juni 2022. Brevet var bl.a. vedlagt et opslag med overskriften »Vejledning til vælgere om brevstemmeafgivning« til brug for brevstemmeafgivningen i kommunerne. I brevet fremgår følgende om opslaget:

»Der vedhæftes endvidere som bilag 1 en vejledning til vælgere om brevstemmeafgivning.

Kommunalbestyrelsen skal sørge for, at vejledningen til vælgere om brevstemmeafgivning er tilgængelig for vælgere ved brevstemmeafgivning de steder i kommunen, hvor enhver vælger kan brevstemme (herunder på borgerservicecentre m.v.). [...]

Opslaget har følgende indhold:

»VEJLEDNING TIL VÆLGERNE OM BREVSTEMMEAFGIVNING i kommunerne (borgerservicecentre m.v.) til folkeafstemningen onsdag den 1. juni 2022

Onsdag den 1. juni 2022 er der folkeafstemning om forslag til lov om Danmarks deltagelse i det europæiske samarbejde om sikkerhed og forsvar ved at afskaffe EU-forsvarsforbeholdet.

Du kan brevstemme til og med lørdag den 28. maj 2022.

Hvordan brevstemmer jeg?

Til folkeafstemningen om Danmarks deltagelse i det europæiske samarbejde om sikkerhed og forsvar ved at afskaffe EU-forsvarsforbeholdet vil du få udleveret en brevstemmeseddel. På denne stemmeseddel er der trykt to felter: ét felt med teksten »Ja« og ét felt med teksten »Nej«.

Hvis du vil stemme ja til, at Danmark kan deltage i det europæiske samarbejde om sikkerhed og forsvar ved at afskaffe EU-forsvarsforbeholdet, sætter du kryds ved »Ja«.

Hvis du vil stemme nej til, at Danmark kan deltage i det europæiske samarbejde om sikkerhed og forsvar ved at afskaffe EU-forsvarsforbeholdet, sætter du kryds ved »Nej«.

Du kan undlade at udfylde stemmesedlen og derved stemme blankt, hvis du ikke ønsker at tilkendegive en holdning til lovforslaget. Stemmesedlen vil da tælle med som en afgivet stemme, når valgdeltagelsen til folkeafstemningen gøres op.

Du kan brevstemme igen, hvis du senere ønsker at ændre din stemme. Det er den sidst afgivne brevstemme, der tæller. Hvis du brevstemmer, kan du ikke møde op på valgdagen og stemme.«

Med hensyn til klagen har Indenrigs- og Boligministeriet noteret sig, at Aarhus Kommune har oplyst, at kommunen ved brevfafstemningen bl.a. har ophængt det opslag med vejledning til vælgerne om brevstemmeafgivning i kommunerne (borgerservicecentre m.v.) til folkeafstemningen onsdag den 1. juni 2022, som Indenrigs- og Boligministeriet fremsendte til kommunerne ved brev af 8. april 2022.

Aarhus Kommunes udtalelse har herefter ikke givet Indenrigs- og Boligministeriet anledning til bemærkninger.

Udvalget tager det af Aarhus Kommune og Indenrigs- og Boligministeriet oplyste til efterretning.

5) *Sofie Nørtoft Jacobsen, Tvis*, har den 28. maj 2022 klaget over oplysende materiale om emnet for folkeafstemningen den 1. juni 2022 ved brevstemmeafgivning i Holstebro Kommune.

Holstebro Kommune har i anledning af klagen oplyst, at i forbindelse med folkeafstemningen og brevstemmeafgivningen har de to pjecer, som kommunerne har fået tilsendt fra henholdsvis Folketinget og Udenrigsministeriet – »Til valg om EU-forsvarsforbeholdet« og »Danmarks EU-forsvarsforbehold« – været tilgængelige i kommunens venteområde til borgerservice. Venteområdet ligger uden for selve borgerservicelokalet.

Kommunen har endvidere oplyst, at de stemmebokse, man har benyttet til brevstemmeafgivningen, har været opstillet inde i selve borgerservicelokalet. Der har i stemmeboksene ikke været pjecer eller andet materiale tilgængeligt ud over vejledning og hjælpemidler til brevstemmeafgivningen. Hvis personalet i borgerservice i brevstemmeperioden er blevet spurgt af vælgere om information om folkeafstemningen, har personalet henvist til de to pjecer i venterummet. Som udgangspunkt har der således ikke været pjecer eller andet materiale om folkeafstemningen tilgængeligt i borgerservicelokalet. Kommunen har oplyst, at der lørdag den 28. maj 2022 var knap 700 borgere omkring borgerservice, hvorfor det ikke kan udelukkes, at borgere kan have forlagt en pjece eller andet.

Indenrigs- og Boligministeriet har ved telefonsamtale af 9. juni 2022 anmodet Holstebro Kommune om at indsende en supplerende udtalelse, hvor kommunen forholder sig til Sofie Nørtoft Jacobsens oplysning om, at hun fik udleveret en brochure af en kommunalt ansat, i det øjeblik hun skulle brevstemme.

Holstebro Kommune har på baggrund af ovenstående sendt en supplerende udtalelse til Indenrigs- og Boligministeriet den 12. juni 2022. Af udtalelsen fremgår det, at kommunen har undersøgt sagen endnu en gang og denne gang har valgt også at spørge de pågældende medarbejdere, der var på arbejde den 28. maj 2022. De to pjecer fra Folketinget og Udenrigsministeriet har som tidligere beskrevet ligget tilgængeligt sammen med almindeligt øvrigt informationsmateriale. Kommunen har ikke haft materialet tilgængeligt i selve afstemningsområdet og har som udgangspunkt ikke i forbindelse med brevstemmeafgivningen udleveret informationsmateriale i hånden til vælgere. Hvis en vælger har efterspurgt informationsmateriale, er der blevet henvist til de fremsendte pjecer.

Kommunen har dog efter en nærmere undersøgelse konstateret, at der den 28. maj 2022 på baggrund af efterspørgsel efter information fra en vælger er blevet udleveret en pjece i bestræbelsen på at servicere borgeren. Hvis der er tale om en fejl (valgagitation), at der er udleveret informationsmateriale, der er tilsendt kommunerne fra centralt hold, beklager kommunen dette. Kommunen har oplyst, at kommunen i forlængelse heraf vil have ekstra fokus på, at frontmedarbejdere oplyses bedre, så lignende ikke vil ske ved kommende valgafviklinger.

Indenrigs- og Boligministeriet har i sin udtalelse i anledning af klagen henvist til bestemmelserne i § 100, stk. 1 og 4, og § 61, stk. 8, i folketingsvalgloven, hvoraf det bl.a. fremgår, at stemmemodtageren ved brevstemmeafgivning skal påse, at vælgere, der ønsker at brevstemme, ikke udsættes for valgagitation eller anden form for holdningsmæssig påvirkning i umiddelbar tilknytning til brevstemmeafgivningen.

Ministeriet har endvidere henvist til vejledning nr. 9384 af 7. april 2022 om afholdelse af folkeafstemning onsdag den 1. juni 2022 om Danmarks deltagelse i det europæiske samarbejde om sikkerhed og forsvar ved at afskaffe EU-forsvarsforbeholdet, hvoraf det ifølge ministeriet bl.a. fremgår, at kommunalbestyrelsen skal sørge for, at de lokaler, hvor brevstemmeafgivningen finder sted, er tilstrækkeligt afskærmet, og at vælgerne ikke udsættes for holdningsmæssig påvirkning m.v. Brevstemmeafgivningen bør derfor som udgangspunkt foregå i et særligt lokale eller i afskærmede omgivelser, hvor der ikke er fremlagt eller ophængt materiale, der kan tolkes som agiterende eller i øvrigt holdningspåvirkende.

Med hensyn til klagen har Indenrigs- og Boligministeriet oplyst, at ministeriet har noteret sig, at Holstebro Kommune har oplyst, at to pjecer om folkeafstemningen modtaget fra Folketinget og Udenrigsministeriet var tilgængelige i venteområdet til kommunens borgerservicecenter, der ligger uden for selve borgerservicelokalet, hvor stemmerummene til brevstemmeafgivningen var opstillet, at kommunen derudover har oplyst, at der ikke i stemmerummene var pjecer eller andet materiale ud over vejledning og hjælpemidler til brevstemmeafgivningen, at kommunen har oplyst, at hvis personalet i borgerservice i brevstemmeperioden blev spurgt af vælgere om information om folkeafstemningen, har personalet henvist til de to pjecer i venterummet, og at kommunen har oplyst, at der lørdag den 28. maj 2022 var knap 700 borgere omkring kommunens borgerservice, hvorfor det ifølge kommunen ikke kan udelukkes, at borgere kan have forlagt en pjece eller andet.

Indenrigs- og Boligministeriet har desuden noteret sig, at Holstebro Kommune har oplyst, at kommunen efter en nærmere undersøgelse har kunnet konstatere, at der den 28. maj 2022 på baggrund af efterspørgsel efter information fra en vælger er blevet udleveret en pjece i bestræbelsen på at servicere vælgeren, og at kommunen i den forbindelse har beklaget episoden. Hvorvidt det var klageren, har dog ikke kunnet udledes. Ministeriet har endvidere noteret sig, at kommunen vil have ekstra fokus på, at kommunens front-

medarbejdere oplyses bedre, så lignende ikke vil ske ved kommende valgafviklinger.

Indenrigs- og Boligministeriet har endelig oplyst, at Holstebro Kommunes udtalelse – henset til at kommunen vil have ekstra fokus på, at frontmedarbejdere oplyses bedre for at undgå lignende situationer ved kommende valghandlinger – ikke giver ministeriet anledning til yderligere bemærkninger.

Udvalget tager det af Holstebro Kommune og Indenrigs- og Boligministeriet oplyste til efterretning og noterer sig, at kommunen i fremtiden vil have ekstra fokus på, at frontmedarbejdere oplyses bedre, så lignende ikke vil ske ved kommende valgafviklinger.

6) *Mads Tjele, Bandholm*, har den 27. maj 2022 klaget over to forhold i forbindelse med folkeafstemningen den 1. juni 2022: opslag med fejlagtigt indhold og mangelfuld vejledning ved brevstemmeafstemningen i borgerservice på Maribo Bibliotek i Lolland Kommune og manglende modtagelse af valgkort.

Opslag med fejlagtigt indhold og mangelfuld vejledning ved brevstemmeafstemningen

For så vidt angår klagen over opslag med fejlagtigt indhold og mangelfuld vejledning ved brevstemmeafstemningen, har Lolland Kommune over for Indenrigs- og Boligministeriet den 1. juni 2022 oplyst følgende:

Lolland Kommune erkender, at der har været anvendt forkert oplysningsmateriale på brevstemmestedet i Maribo. Der har dog ikke været tale om forkert materiale til alle vælgere. I forbindelse med stemmestart blev der opstillet to valgbokse på bibliotek og borgerservice i Maribo til brevstemmestart den 20. april 2022. I hver valgboks blev der sat diverse opslag, jf. ministeriets e-mail af 8. april 2022, herunder også opslaget med afkrydsningsfelter på stemmesedlen.

Lolland Kommune har endvidere over for Indenrigs- og Boligministeriet oplyst, at kommunen den 10. maj 2022 modtog en ny e-mail fra ministeriet med anmodning om at erstatte opslagene med nye, hvor der ikke var afkrydsningsfelter. Dette blev sat i værk samme dag. Den 25. maj 2022 opsattes en ekstra valgboks i Maribo, fordi der forventedes mange vælgere de sidste dage. Ved en beklagelig fejl blev et af de gamle opslag anvendt, hvor afkrydsningsfelterne ikke var blevet fjernet.

Kommunen har afslutningsvis over for ministeriet bemærket, at der ud fra vælgerens beskrivelse ikke har været ydet den korrekte mundtlige vejledning i forbindelse med brevstemmeafgivningen. Det gælder både i forhold til udfyldningen af det udleverede stemmemateriale og den forkerte oplysning om, at det er muligt at ændre sin stemme på valgdagen, hvis man fortryder sin brevstemme. Lolland Kommune har beklaget den forkerte vejledning og oplyst, at disse fejl ikke burde forekomme, da det er temaer, som gennemgås flere gange i den instruktion, som tilbydes til alle medarbejdere, der modtager brevstemmer. Kommunen har ikke modtaget andre henvendelser om problemer med brevstemmeafgivningen i forbindelse med folkeafstemningen. Samtidig viste brevstemmekontrollen, at kun ganske få brevstemmer ikke kunne komme i betragtning som følge af forkert udfyldning af følgebrev m.v. Kommunen beklager

de fejl, der er begået i den konkrete sag, men vurderer samtidig, at der er tale om en isoleret problemstilling.

Indenrigs- og Boligministeriet har i sin udtalelse i anledning af klagen henvist til bestemmelserne i § 100, stk. 1-3, i folketingsvalgloven, hvoraf det bl.a. fremgår, at på brevstemmesedlerne skal klart adskilt være trykt ordene »Ja« og »Nej«, og til bestemmelsen i § 99, stk. 3, i folketingsvalgloven, hvoraf følgende fremgår:

»Stk. 3. Ved stemmeafgivningen sætter vælgere, der stemmer for lovforslaget eller loven, et kryds ved ordet »Ja« på stemmesedlen, mens vælgere, der stemmer imod, sætter et kryds ved ordet »Nej«. Ved opslag i stemmerummet skal der gives vælgerne vejledning herom.«

Indenrigs- og Boligministeriet har oplyst, at ministeriet den 8. april 2022 sendte et brev til alle landets kommuner om brevstemmeafgivningen til folkeafstemningen den 1. juni 2022. Brevet var bl.a. vedlagt et opslag med overskriften »Vejledning til vælgerne om brevstemmeafgivning« til brug for brevstemmeafgivningen i kommunerne.

Indenrigs- og Boligministeriet har endvidere oplyst, at ministeriets brev til kommunerne af 8. april 2022 – ud over opslaget til brug for brevstemmeafgivningen – var vedlagt et opslag til brug for stemmeafgivningen på afstemningsdagen.

På baggrund af henvendelser fra vælgere, kommuner og pressen blev Indenrigs- og Boligministeriet i begyndelsen af brevstemmeperioden opmærksomme på, at flere kommuner havde hængt opslagene til brug for afstemningsdagen op på brevstemmestederne. Stemmesedlerne til brug for afstemningsdagen var – modsat brevstemmesedlerne – påført rubrikker ved »Ja« og »Nej«, og de vejledende opslag til brug for afstemningsdagen stemte derfor ikke overens med brevstemmematerialet. I e-mail af 7. maj 2022 gjorde Indenrigs- og Boligministeriet derfor kommunerne opmærksom på den korrekte anvendelse af disse opslag.

Indenrigs- og Boligministeriet har oplyst, at ministeriet har noteret sig, at Lolland Kommune har oplyst, at kommunen ved brevafstemningen ved en fejl har ophængt opslaget til brug for stemmeafgivningen på afstemningsdagen på brevstemmestedet i borgerservice i Maribo i perioden fra den 20. april til den 10. maj 2022 og igen – i et enkelt stemmerum, der blev opsat i de sidste dage af brevstemmeperioden – fra den 25. maj 2022 til den 28. maj 2022.

Indenrigs- og Boligministeriet har i anledning af Mads Tjeles klage over vejledningen fra kommunens personale, da han gør opmærksom på uoverensstemmelsen, desuden oplyst, at det fremgår af § 67 i folketingsvalgloven, at en vælger, der har afgivet en brevstemme, der er taget i betragtning, ikke kan stemme ved afstemningen på valgdagen.

Indenrigs- og Boligministeriet har henvist til afsnit 8.2.5.1 i ministeriets vejledning nr. 9384 af 7. april 2022 om afholdelse af folkeafstemning onsdag den 1. juni 2022 om Danmarks deltagelse i det europæiske samarbejde om sikkerhed og forsvar ved at afskaffe EU-forsvarsforbeholdet, hvor ministeriet har indskærpet vigtigheden af, at de kommunalt ansatte og tilfornordnede vælgere, der skal virke som stemmemodtagere, er tilstrækkeligt instrueret om proceduren for afgivelse og modtagelse af brevstemmer, herunder

vigtigheden af, at der udvises den største omhyggelighed hermed.

Indenrigs- og Boligministeriet har endelig oplyst, at ministeriet finder det beklageligt, at Mads Tjele modtog fejlagtig vejledning fra kommunens personale ved brevstemmeafgivningen, herunder at kommunen ikke undersøgte det nærmere, da Mads Tjele gjorde opmærksom på uoverensstemmelsen mellem brevstemmematerialet og vejledningen i opslaget. Indenrigs- og Boligministeriet har dog noteret sig, at Mads Tjele fik afgivet sin brevstemme, og at Lolland Kommune har beklaget de fejl, der blev begået i den konkrete sag, og oplyst, at der vurderes at være tale om et enkeltstående problem, da de pågældende forhold indgår i kommunens instruktion af brevstemmemodtagere, og da kommunen har ikke modtaget andre henvendelser om problemer med brevstemmeafgivningen i forbindelse med folkeafstemningen. Indenrigs- og Boligministeriet har afslutningsvis oplyst, at Lolland Kommunes udtalelse herefter ikke giver ministeriet anledning til yderligere bemærkninger.

Udsendelse af valgkort

For så vidt angår klagen over manglende modtagelse af valgkort, har Lolland Kommune over for Indenrigs- og Boligministeriet den 1. juni 2022 oplyst følgende:

Alle valgkort distribueres af PostNord efter en central aftale med KL. Efter planen skulle alle valgkort være omdelt senest fredag 27. maj 2022. Lolland Kommune er ikke bekendt med generelle problemer i forbindelse med udsendelse af valgkort. Kommunen har oplyst på lolland.dk, hvordan man som vælger skal forholde sig, hvis man ikke modtager sit valgkort.

Indenrigs- og Boligministeriet har i sin udtalelse i anledning af klagen oplyst følgende:

PostNord har i anledning af klagen over for Indenrigs- og Boligministeriet den 16. juni 2022 beklaget forsinkelsen og bl.a. oplyst, at det med omdelingen af knap 4,3 millioner valgkort desværre ikke kan undgås, at der vil være nogle få tilfælde, hvor menneskelige fejl fører til forsinkelser, men at der ikke er noget, der tyder på, at der skulle have været et generelt problem.

Indenrigs- og Boligministeriet har henvist til bestemmelserne om udsendelse af valgkort m.v. i § 96, stk. 2, 1. pkt., og stk. 3, § 99, stk. 1, § 20, 1. og 3. pkt., § 21, § 22, stk. 1, og § 47, 1.-3. pkt., i folketingsvalgloven, hvoraf følgende bl.a. fremgår af §§ 21, 22 og 47:

»§ 21. Senest 10 dage før valgdagen skal indenrigs- og boligministeren på Indenrigs- og Boligministeriets hjemmeside og i landets dagblade bekendtgøre dag og tid for afstemningen. Samtidig skal det bekendtgøres, at der vil blive udsendt valgkort til vælgerne, og at indsigelser om manglende modtagelse af valgkort eller modtagelse af valgkort med fejlagtigt indhold skal fremsættes over for kommunalbestyrelsen.

§ 22. Kommunalbestyrelsen skal straks behandle de indsigelser, der er nævnt i § 21, samt i givet fald berigtige fejlene ved udfærdigelse af nye valgkort og ved rettelser i valglisten. Sådanne rettelser kan foretages til og med valgdagen.

[...]

§ 47. Valgret udøves ved personligt fremmøde på afstemningsstedet. Vælgeren skal inden stemmeafgivningen aflevere sit valgkort til valglisteføreren. Har en vælger ikke medbragt valgkort, udskrives et valgkort. [...]

Indenrigs- og Boligministeriet har endvidere henvist til afsnit 4.2, 4.7.1 og 7.3.1 om de generelle regler om valglisten og udsendelse af valgkort m.v. i ministeriets vejledning nr. 9384 af 7. april 2022 om afholdelse af folkeafstemning onsdag den 1. juni 2022 om Danmarks deltagelse i det europæiske samarbejde om sikkerhed og forsvar ved at afskaffe EU-forsvarsforbeholdet. Følgende fremgår bl.a. af afsnit 7.3.1:

»Det er ikke en betingelse for at stemme, at man har medbragt sit valgkort til stemmeafgivningen, se lovens § 47, 3. pkt., som er gengivet ovenfor. Personer uden fast opholdssted, som kun får tilsendt et valgkort efter anmodning, kan ligesom de vælgere, der har glemt at medbringe deres valgkort, stemme på valgdagen uden valgkort, hvis de medbringer legitimation, f.eks. kørekort, pas eller sundhedskort. Stemmeafgivning uden valgkort kan alene ske på det afstemningssted, som vælgerens (seneste) bopælskommune anviser. Oplysning herom fås ved henvendelse til den pågældende kommune.«

Indenrigs- og Boligministeriet har endvidere oplyst, at det således følger af folketingsvalglovens § 20, 1. pkt., og § 47, at kommunalbestyrelsen, så snart valglisten er udarbejdet, udsender valgkort til de vælgere, der er opført på valglisten, men at det ikke er en betingelse for at stemme, at man har medbragt sit valgkort til stemmeafgivningen. Derudover fremgår det af folketingsvalglovens § 96, stk. 3, jf. § 21 og § 22, stk. 1, at indenrigs- og boligministeren senest 10 dage før folkeafstemningen bekendtgør på ministeriets hjemmeside og i landets dagblade, at der vil blive udsendt valgkort til vælgerne, og at indsigelser om manglende modtagelse af valgkort eller valgkort med fejlagtigt indhold skal fremsættes over for kommunalbestyrelsen, der straks skal behandle indsigelser om valgkort og rette eventuelle fejl ved at udfærdige nye valgkort og rette i valglisten.

Indenrigs- og Boligministeriet har endelig oplyst, at ministeriet fredag den 20. maj og lørdag den 21. maj 2022 i overensstemmelse med folketingsvalglovens § 96, stk. 3, jf. § 21, indrykkede annoncer i 26 aviser og dagblade, både landsdækkende og regionale (B.T. dog mandag den 23. maj 2022), med oplysning om, at valgkort ville blive udsendt i de kommende dage til alle, der havde stemmeret, og at man kunne henvende sig til sin bopælskommune (borgerservice), hvis man ikke havde modtaget valgkortet senest fredag den 27. maj 2022, eller hvis der var forkerte oplysninger på kortet. Endvidere blev der den 20. maj 2022 lagt en tekst med et tilsvarende indhold på forsiden af ministeriets valg-hjemmeside valg.im.dk (under aktuelt).

Indenrigs- og Boligministeriet har afslutningsvis noteret sig, at PostNord har beklaget forsinkelsen og oplyst, at det med omdelingen af knap 4,3 millioner valgkort desværre ikke kan undgås, at der vil være nogle få tilfælde, hvor menneskelige fejl fører til forsinkelser. Ministeriet har endvidere noteret sig Lolland Kommunes og PostNords tilkendegivelser af, at der ikke er noget, der tyder på, at der skulle have

været et generelt problem. Ministeriet har endelig bemærket, at medbringelse af valgkort ikke er en betingelse for at stemme på valgdagen.

Lolland Kommunes og PostNords udtalelser har herefter ikke givet Indenrigs- og Boligministeriet anledning til bemærkninger.

Udvalget tager, for så vidt angår klagen over opslaget med fejlagtigt indhold og mangelfuld vejledning ved brevstemmeafgivningen, det af Lolland Kommune og Indenrigs- og Boligministeriet oplyste til efterretning og tilslutter sig kommunens beklagelse af den fejlagtige vejledning. Udvalget noterer sig, at Mads Tjele fik afgivet sin brevstemme. Udvalget opfordrer Indenrigs- og Boligministeriet til at overveje, om brevstemmemateriale generelt kan udformes på en måde, hvor der konsekvent skal sættes kryds i en rubrik, så forvirring så vidt muligt undgås.

Udvalget tager, for så vidt angår klagen over manglende modtagelse af valgkort, det af PostNord, Lolland Kommune og Indenrigs- og Boligministeriet oplyste til efterretning og noterer sig tilkendegivelserne om, at der ikke er noget, der tyder på, at der skulle have været et generelt problem. Udvalget opfordrer Indenrigs- og Boligministeriet til at overveje – eventuelt i samarbejde med PostNord – hvilke nye skridt der kan tages for at mindske omfanget af forsinkelser ved udsendelse af valgkort og for at gøre borgerne opmærksomme på muligheden for at stemme, selv om man ikke skulle have modtaget et valgkort.

7) Søren Emil de Roepstorff, Helsingø, har ved e-mail af 2. juni 2022 klaget over, at han først samme dag har modtaget valgkort til folkeafstemningen.

PostNord har i anledning af klagen ved e-mail af 7. juni 2022 beklaget denne forsinkelse. PostNord har i den forbindelse bemærket, at det desværre ikke kan undgås, at der vil være nogle få tilfælde, hvor menneskelige fejl fører til forsinkelser, når der omdeles knap 4,3 millioner valgkort. PostNord har yderligere bemærket, at det er meget beklageligt over for de enkelte borgere, som ikke har modtaget deres valgkort i tide, men at der er intet, der tyder på, at der skulle have været et generelt problem.

Indenrigs- og Boligministeriet har i sin udtalelse i anledning af klagen henvist til bestemmelserne i folketingsvalglovens §§ 20-22, §§ 47, 96 og 99 og oplyst, at det følger af folketingsvalglovens § 20, 1. pkt., og § 47, at kommunalbestyrelsen, så snart valglisten er udarbejdet, udsender valgkort til de vælgere, der er opført på valglisten, men at det ikke er en betingelse for at stemme, at man har medbragt sit valgkort til stemmeafgivningen. Derudover fremgår det af folketingsvalglovens § 96, stk. 3, jf. § 21 og § 22, stk. 1, at indenrigs- og boligministeren senest 10 dage før folkeafstemningen bekendtgør på ministeriets hjemmeside og landets dagblade, at der vil blive udsendt valgkort til vælgere, og at indsigelser om manglende modtagelse af valgkort eller valgkort med fejlagtigt indhold skal fremsættes over for kommunalbestyrelsen, der straks skal behandle indsigelser om valgkort og rette eventuelle fejl ved at udfærdige nye valgkort og rette i valglisten.

Indenrigs- og Boligministeriet har yderligere oplyst, at ministeriet fredag den 20. maj og lørdag den 21. maj 2022

i overensstemmelse med § 96, stk. 3, jf. 21, i folketingsvalgloven indrykkede annoncer i 26 aviser og dagblade, både landsdækkende og regionale (B.T. dog mandag den 23. maj 2022), med oplysning om, at valgkort ville blive udsendt i de kommende dage til alle, der har stemmeret, og at man kunne henvende sig til sin bopælskommune (borgerservice), hvis man ikke havde modtaget valgkortet senest fredag den 27. maj 2022, eller hvis der var forkerte oplysninger på kortet. Endvidere blev der den 20. maj 2022 lagt en tekst med et tilsvarende indhold på forsiden af ministeriets valg-hjemmeside (under aktuelt).

Med hensyn til klagen har Indenrigs- og Boligministeriet noteret sig, at PostNord har beklaget forsinkelsen og oplyst, at det med omdelingen af knap 4,3 millioner valgkort desværre ikke kan undgås, at der vil være nogle få tilfælde, hvor menneskelige fejl fører til forsinkelser. Ministeriet har endvidere noteret sig PostNords tilkendegivelse af, at der ikke er noget, der tyder på, at der skulle have været et generelt problem. Ministeriet skal endelig bemærke, at medbringelse af valgkort ikke er en betingelse for at stemme på valgdagen.

PostNords udtalelse har herefter ikke givet Indenrigs- og Boligministeriet anledning til bemærkninger.

Udvalget tager det af PostNord og Indenrigs- og Boligministeriet oplyste til efterretning. Udvalget opfordrer Indenrigs- og Boligministeriet til at overveje – eventuelt i samarbejde med PostNord – hvilke nye skridt der kan tages for at mindske omfanget af forsinkelser ved udsendelse af valgkort og for at gøre borgerne opmærksomme på muligheden for at stemme, selv om man ikke skulle have modtaget et valgkort.

8-10) Charlotte Fisker Richter, Nyborg, og Anders Rendtorff Klitgaard, Charlottenlund, har klaget den 6. juni 2022, og Mona Ellinor Larsen, Charlottenlund, har klaget den 7. juni 2022 over folkeafstemningen den 1. juni 2022. De tre klager har næsten identisk ordlyd, og de vedrører tre forhold: for det første, at ikke alle modtog valgkort i tide, for det andet, at nogle fejlagtigt fik at vide, at de havde stemt, da de afleverede deres valgkort, og for det tredje, at det spørgsmål, valget drejede sig om, blev ændret, efter at valget var udskrevet, jf. de allerede afgivne brevstemmer. To af klagerne har henvist til, at de tre forhold har været omtalt i landsdækkende medier.

Udsendelse af valgkort

Indenrigs- og Boligministeriet har oplyst, at de tre klager har været sendt samlet i høring hos PostNord vedrørende det første forhold, KMD vedrørende det andet forhold og Udenrigsministeriet vedrørende det tredje forhold.

PostNord har afgivet udtalelse vedrørende den del af klagerne, som omhandlede, at ikke alle modtog valgkort i tide. PostNord har anført, at de tre klager ikke indeholder konkrete oplysninger om forsinkede valgkort, og at klagerne snarere virker som en koordineret fremsendelse af påstande. PostNord har desuden anført, at det desværre ikke kan undgås, at der vil være nogle få tilfælde, hvor menneskelige fejl fører til forsinkelser, når der omdeles knap 4,3 millioner valgkort. Endelig har PostNord anført, at det er meget beklageligt over for de enkelte borgere, som ikke har modtaget

deres valgkort i tide, men at der ikke er noget, der tyder på, at der skulle have været et generelt problem, eller at problemstillingen er større end ved tidligere valg.

Indenrigs- og Boligministeriet har i sin udtalelse i anledning af denne del af klagerne henvist til bestemmelserne i folketingsvalglovens § 96, stk. 2, 1. pkt., og stk. 3, § 99, stk. 1, § 20, 1. og 3. pkt., § 21, § 22, stk. 1, og § 47, 1.-3. pkt. Ministeriet har desuden henvist til Indenrigs- og Boligministeriets vejledning nr. 9384 af 7. april 2022 om afholdelse af folkeafstemning onsdag den 1. juni 2022 om Danmarks deltagelse i det europæiske samarbejde om sikkerhed og forsvar ved at afskaffe EU-forsvarsforbeholdet, hvoraf følgende bl.a. fremgår af afsnit 4.2, 4.7.1 og 7.3.1:

»4.2. Generelt om valglisten

[...]

Valglisten består af en 15.-dagsvalgliste, en udlandstilflyttervalgliste, en udlandsdanskervalgliste og en nordatlantvalgliste.

[...]

4.7.1. Udarbejdelse og udsendelse af valgkort

Så snart valglisten er udarbejdet, sender kommunalbestyrelsen valgkort ud til de vælgere, der er optaget på valglisten og registreret i CPR med bopæl eller fast opholdssted i kommunen, se lovens § 20, 1. pkt., jf. § 96 stk. 2, 1. pkt.

Der skal ikke sendes valgkort til vælgere på udlandsdanskervalglisten eller nordatlantvalglisten.

[...]

Kommunalbestyrelsen (udføres i praksis aktuelt af KMD) skal aflevere alle valgkort, der udskrives efter 15.-dagsvalglisten, til postbesørgelse tids nok til, at de kan være modtaget af vælgerne senest fredag den 27. maj 2022 (5 dage før afstemningsdagen). For at sikre hurtig udbringning orienterer KMD postvæsenet om udsendelsen i god tid inden afleveringen til postbesørgelse.

[...]

Valgkort, der udskrives maskinelt efter udlandstilflyttervalglisten, skal afleveres til postbesørgelse direkte fra KMD senest fredag den 27. maj 2022 (5 dage før afstemningsdagen), så vælgerne så vidt muligt modtager dem mandag den 30. maj 2022. Disse valgkort skal derfor sendes som Quickbreve (dag til dag-forsendelse). Grundet helligdag kan disse valgkort ikke sendes torsdag den 26. maj 2022.

[...] Valgkort udsendt senere end onsdag den 25. maj 2022 skal sendes som Quickbreve (dag til dag-forsendelse).

[...]

7.3.1. Identifikation af vælgeren og afmærkning på valglisten

[...] Det er ikke en betingelse for at stemme, at man har medbragt sit valgkort til stemmeafgivningen, se lovens § 47, 3. pkt., som er gengivet ovenfor. Personer uden fast opholdssted, som kun får tilsendt et valgkort efter anmodning, kan ligesom de vælgere, der har glemt at medbringe deres valgkort, stemme på valgdagen uden valgkort, hvis de medbringer legitimation, f.eks. kørekort, pas eller sundhedskort. Stemmeafgivning uden valgkort kan alene ske på det afstemningssted, som vælgerens (seneste) bopælskommune anviser. Oplysning herom fås ved henvendelse til den pågældende kommune.«

Indenrigs- og Boligministeriet har oplyst, at det følger af folketingsvalglovens § 20, 1. pkt., og § 47, at kommunalbestyrelsen, så snart valglisten er udarbejdet, udsender valgkort til de vælgere, der er opført på valglisten, men at det ikke er en betingelse for at stemme, at man har medbragt sit valgkort til stemmeafgivningen. Derudover fremgår det af folketingsvalglovens § 96, stk. 3, jf. § 21 og § 22, stk. 1, at indenrigs- og boligministeren senest 10 dage før folkeafstemningen bekendtgør på ministeriets hjemmeside og i landets dagblade, at der vil blive udsendt valgkort til vælgerne, og at indsigelser om manglende modtagelse af valgkort eller valgkort med fejlagtigt indhold skal fremsættes over for kommunalbestyrelsen, der straks skal behandle indsigelser om valgkort og rette eventuelle fejl ved at udfærdige nye valgkort og rette i valglisten.

Indenrigs- og Boligministeriet har desuden oplyst, at ministeriet fredag den 20. maj og lørdag den 21. maj 2022 i overensstemmelse med folketingsvalglovens § 96, stk. 3, jf. 21, indrykkede annoncer i 26 aviser og dagblade, både landsdækkende og regionale (B.T. dog mandag den 23. maj 2022), med oplysning om, at valgkort ville blive udsendt i de kommende dage til alle, der har stemmeret, og at man kunne henvende sig til sin bopælskommune (borgerservice), hvis man ikke havde modtaget valgkortet senest fredag den 27. maj 2022, eller hvis der var forkerte oplysninger på kortet. Endvidere blev der den 20. maj 2022 lagt en tekst med et tilsvarende indhold på forsiden af ministeriets valg-hjemmeside valg.im.dk (under aktuelt).

Med hensyn til klagen har Indenrigs- og Boligministeriet anført, at der ikke er noget, der indikerer, at dette punkt i klagerne vedrører klagerne selv. Indenrigs- og Boligministeriet har derfor lagt til grund, at der er tale om generelle klager over, at ikke alle vælgere fik valgkort i tide. Indenrigs- og Boligministeriet har noteret sig, at PostNord har beklaget forsinkelsen og oplyst, at det med omdelingen af knap 4,3 millioner valgkort desværre ikke kan undgås, at der vil være nogle få tilfælde, hvor menneskelige fejl fører til forsinkelser. Ministeriet har endvidere noteret sig PostNords tilkendegivelse af, at der ikke er noget, der tyder på, at der skulle have været et generelt problem. Endelig har ministeriet bemærket, at medbringelse af valgkort ikke er en betingelse for at stemme på valgdagen.

PostNords udtalelse har herefter ikke givet Indenrigs- og Boligministeriet anledning til bemærkninger.

Besked på valgdagen om allerede at have stemt

KMD har afgivet udtalelse vedrørende den del af klagerne, som omhandlede, at nogle borgere fejlagtigt fik at vide, at de havde stemt, da de afleverede deres valgkort på valgstedet. I høringen af KMD har Indenrigs- og Boligministeriet lagt til grund, at klagerne henviser til den situation, der er beskrevet i en artikel i Ekstra Bladet af 1. juni 2020 med titlen: »Valgbombert: - De kløede sig i håret«.

KMD har oplyst, at KMD på valgdagen den 1. juni 2022 ikke fik nogen henvendelser om vælgere, der blev afvist på afstemningsstedet med den begrundelse, at de allerede havde stemt. KMD fik på valgdagen den 1. juni 2022 to henvendelser om vælgere, der i første omgang blev nægtet at stemme med den begrundelse, at de havde brev-

stemt. I et samarbejde mellem den teknisk ansvarlige på afstemningsstedet og KMD blev årsagen hurtigt fundet og problemet hurtigt løst. De to kommuner havde ikke slettet valglisten med KMD's testdata fra pc'erne med den digitale valgliste, før de kopierede valglisten med de fra CPR-kontoret berigede vælgerdata til pc'erne med den digitale valgliste. KMD har endvidere oplyst, at den digitale valgliste med KMD's testdata indeholder 134 vælgere, af hvilke 36 har brevstemt. Når testdata ikke bliver slettet før valgdagen, vil der være vælgernummersammenfald mellem testvælgerne og de første 134 vælgere til folkeafstemningen om forsvarsforbeholdet den 1. juni 2022, også for de 36 testvælgere, der har brevstemmemarkering.

Endelig har KMD anført, at fejlen hurtigt blev rettet i begge kommuner, så den digitale valgliste kvitterede med, at vælgeren måtte få udleveret en stemmeseddel. KMD har desuden bemærket, at det kan formodes, at Ekstra Bladet ikke har skelnet mellem stemt og brevstemt.

Indenrigs- og Boligministeriet har i sin udtalelse i anledning af denne del af klagerne henvist til folketingsvalglovens § 96, stk. 2, 1. pkt., § 99, stk. 1, § 100, stk. 1, § 47, § 53, § 60, stk. 1, 1. pkt., § 61, stk. 1, 3 og 7, § 65, stk. 1, 1. og 2. pkt., § 66, stk. 1, 1. pkt., og § 67. Ministeriet har desuden henvist til Indenrigs- og Boligministeriets vejledning nr. 9384 af 7. april 2022 om afholdelse af folkeafstemning onsdag den 1. juni 2022 om Danmarks deltagelse i det europæiske samarbejde om sikkerhed og forsvar ved at afskaffe EU-forsvarsforbeholdet, hvoraf følgende bl.a. fremgår af afsnit 7.3.3:

»7.3.3. Vælgere, der møder frem på valgdagen, men er afmærket på valglisten som en vælger, der allerede har stemt eller brevstemt

Vælgere, der har afgivet en brevstemme, som er taget i betragtning, kan ikke stemme ved afstemningen på valgdagen, se lovens § 67.

Valglisteføreren må, inden stemmesedlen udleveres, sikre sig, at vælgeren ikke er afmærket på valglisten som en vælger, der tidligere har stemt eller brevstemt, og at afmærkningen på valglisten er korrekt. Viser det sig, at vælgeren er afmærket på valglisten som en vælger, der tidligere har stemt eller brevstemt, må valglisteføreren derfor undersøge, om vælgerens valgkort eller brevstemme er afleveret til afstemningsstedet.«

Indenrigs- og Boligministeriet har oplyst, at det følger af folketingsvalglovens §§ 65 og 66, at valgstyrene inden afstemningens begyndelse gennemgår brevstemmerne og undersøger, om brevstemmerne kan komme i betragtning. Hvis brevstemmen kan komme i betragtning, sættes et mærke ved vælgerens navn på valglisten, der angiver, at vælgeren har afgivet brevstemme. Der følger videre af folketingsvalglovens § 67, at en vælger, der har afgivet en brevstemme, der er taget i betragtning, ikke kan stemme ved afstemningen på valgdagen.

Med hensyn til klagen har Indenrigs- og Boligministeriet anført, at der ikke er noget, der indikerer, at dette punkt i klagerne vedrører klagerne selv. Indenrigs- og Boligministeriet har derfor lagt til grund, at der er tale om en generel

klage over, at nogle borgere fejlagtigt fik at vide, at de havde stemt, da de afleverede deres valgkort på valgstedet.

Indenrigs- og Boligministeriet har noteret sig KMD's oplysning om, at KMD på valgdagen den 1. juni 2022 fik to henvendelser om vælgere, der i første omgang blev nægtet at stemme med den begrundelse, at de havde brevstemt. Ministeriet har endvidere noteret sig KMD's oplysning om, at den teknisk ansvarlige på afstemningsstedet i samarbejde med KMD hurtigt fik fundet årsagen til, at vælgerne på valglisten fejlagtigt var markeret som havende brevstemt, at problemet hurtigt blev løst, og at de pågældende vælgere herefter kunne afgive deres stemme.

KMD's udtalelse har herefter ikke givet Indenrigs- og Boligministeriet anledning til bemærkninger.

Ændret ordlyd af stemmeseddel

Udenrigsministeriet har afgivet udtalelse vedrørende den del af klagerne, som omhandlede, at spørgsmålet, valget drejede sig om, blev ændret, efter at valget var udskrevet. Udenrigsministeriet har oplyst, at da lovforslaget blev sendt i offentlig høring den 30. marts 2022 var titlen »forslag til lov om Danmarks deltagelse i det europæiske samarbejde om sikkerhed og forsvar«. I forbindelse med den eksterne høring blev lovforslagets titel den 7. april 2022 justeret til »forslag til lov om Danmarks deltagelse i det europæiske samarbejde om sikkerhed og forsvar ved at afskaffe EU-forsvarsforbeholdet«.

Udenrigsministeriet har desuden oplyst, at lovforslaget angik Danmarks deltagelse i Den Europæiske Unions fælles sikkerheds- og forsvarspolitik, hvilket ville forudsætte en afskaffelse af forsvarsforbeholdet. Både den oprindelige titel og den justerede titel var således dækkende for lovforslagets indhold, og justeringen af lovforslagets titel havde dermed ingen betydning for afstemningstemaet.

Udenrigsministeriet har vurderet, at der ikke var tvivl om afstemningstemaet for folkeafstemningen den 1. juni 2022. Udenrigsministeriet har i øvrigt henvist til punkt 1 i Indenrigs- og Boligministeriets vejledning nr. 9384 af 7. april 2022 om afholdelse af folkeafstemning onsdag den 1. juni 2022 om Danmarks deltagelse i det europæiske samarbejde om sikkerhed og forsvar ved at afskaffe EU-forsvarsforbeholdet. Udenrigsministeriet har i den forbindelse anført, at regeringen forud for folkeafstemningen lancerede en større oplysningskampagne med hjemmesiden www.1juni.dk, hvor borgere har kunnet finde oplysninger om og baggrund for folkeafstemningen.

Indenrigs- og Boligministeriet har i sin udtalelse i anledning af denne del af klagerne henvist til folketingsvalglovens § 95, stk. 1 og 3, § 100, stk. 1, § 57, stk. 1-3, og § 58, stk. 1 og 2. Ministeriet har desuden henvist til Indenrigs- og Boligministeriets vejledning nr. 9384 af 7. april 2022 om afholdelse af folkeafstemning onsdag den 1. juni 2022 om Danmarks deltagelse i det europæiske samarbejde om sikkerhed og forsvar ved at afskaffe EU-forsvarsforbeholdet, hvoraf følgende bl.a. fremgår af afsnit 1:

»1. Indledning

Den 6. marts 2022 indgik regeringen (Socialdemokratiet) og Venstre, SF - Socialistisk Folkeparti, Radikale Venstre og Det Konservative Folkeparti et nationalt kompromis om

dansk sikkerhedspolitik. Af kompromiset fremgår bl.a. følgende:

»Afskaffelse af forsvarsforbeholdet

Aftalepartierne er enige om, at de grundlæggende ændringer af den sikkerhedspolitiske situation i Europa og et nyt normalbillede stiller nye krav til Danmarks helhjertede engagement i udviklingen af den europæiske forsvars- og sikkerhedspolitik. Tiden kalder på et gearskifte. Aftalepartierne anbefaler derfor en afskaffelse af det danske forsvarsforbehold.

Aftalepartierne er på den baggrund enige om, at der den 1. juni 2022 afholdes en folkeafstemning om at afskaffe forsvarsforbeholdet.«

Der skal afholdes folkeafstemning i henhold til særlig lov efter reglerne i grundlovens § 42, stk. 6, 2. pkt., jf. § 19.

Udkast til de lovforslag, [henvisning til lovforslaget udeladt] som skal skabe det retlige grundlag for afholdelse af folkeafstemningen, er sendt i offentlig høring den 30. marts 2022 og forventes fremsat i Folketinget i begyndelsen af maj 2022.

[...]

Ved folkeafstemningen stemmes der for og imod lovforslaget.

Det følger af folketingsvalgloven, at brevstemmeafgivningen kan begynde på Færøerne, i Grønland, i udlandet, på danske skibe i udenrigsfart og på danske havanlæg uden for dansk område 3 måneder før afstemningsdagen, jf. folketingsvalglovens § 100, stk. 1, jf. § 57, stk. 3, og § 58, stk. 2. Brevstemmeafgivningen kan dog ikke begynde, før der er den fornødne klarhed over afstemningstemaet.

Ved den aktuelle folkeafstemning har Indenrigs- og Boligministeriet vurderet, at der fra og med den 30. marts 2022 forelå den fornødne klarhed over afstemningstemaet til, at brevstemmeafgivningen kunne begynde. I vurderingen af spørgsmålet lagde ministeriet vægt på, at lovforslaget var sendt i ekstern høring, og at aftalepartierne bag afstemningen havde taget politisk stilling til afstemningstemaet. Spørgsmålet på stemmesedlen (afstemningstemaet) var angivet i bemærkningerne til udkastet til det lovforslag, der danner grundlag for afholdelse af folkeafstemningen, og som blev sendt i ekstern høring.

Efter at lovforslagene blev sendt i ekstern høring den 30. marts 2022, er titlen på lovforslaget samt spørgsmålet på stemmesedlen ændret således, at der er tilføjet »ved at afskaffe EU-forsvarsforbeholdet« til sidst. Spørgsmålet på stemmesedlen lyder herefter: »Stemmer du ja eller nej til, at Danmark kan deltage i det europæiske samarbejde om sikkerhed og forsvar ved at afskaffe EU-forsvarsforbeholdet? (Forslag til lov om Danmarks deltagelse i det europæiske samarbejde om sikkerhed og forsvar ved at afskaffe EU-forsvarsforbeholdet)«.

Indenrigs- og Boligministeriet vurderer, at denne ændring er af afklarende karakter og ikke væsentligt ændrer afstemningstemaet. Det er derfor fortsat ministeriets vurdering, at der forelå den fornødne klarhed om afstemningstemaet fra og med den 30. marts 2022.«

Indenrigs- og Boligministeriet har oplyst, at det følger af folketingsvalglovens § 95, stk. 3, at når folkeafstemning

afholdes i henhold til særlig lov, bekendtgør statsministeren folkeafstemningens tema i Statstidende med meddelelse om, hvilken dag folkeafstemningen finder sted. Der følger videre af folketingsvalglovens § 100, stk. 1, jf. § 57, stk. 3, og § 58, stk. 2, at brevstemmeafgivningen kan begynde på Færøerne, i Grønland, i udlandet, på danske skibe i udenrigsfart og på danske havanlæg uden for dansk område 3 måneder før afstemningsdagen. Brevstemmeafgivningen kan dog ikke begynde, før der er den fornødne klarhed over afstemningstemaet. Dette fremgår af afsnit 1 i Indenrigs- og Boligministeriets vejledning nr. 9384 af 7. april 2022 om afholdelse af folkeafstemning onsdag den 1. juni 2022 om Danmarks deltagelse i det europæiske samarbejde om sikkerhed og forsvar ved at afskaffe EU-forsvarsforbeholdet.

Med hensyn til klagen har Indenrigs- og Boligministeriet noteret sig Udenrigsministeriets oplysning om, at det lovforslag, der danner grundlag for afholdelse af folkeafstemningen, angik Danmarks deltagelse i Den Europæiske Unions fælles sikkerheds- og forsvarspolitik, hvilket ville forudsætte en afskaffelse af forsvarsforbeholdet. Indenrigs- og Boligministeriet har videre noteret sig Udenrigsministeriets tilkendegivelse om, at både den oprindelige titel og den justerede titel således var dækkende for lovforslagets indhold, og at justeringen af lovforslagets titel dermed ingen betydning havde for afstemningstemaet. Indenrigs- og Boligministeriet har endelig noteret sig, at Udenrigsministeriet har vurderet, at der ikke var tvivl om afstemningstemaet for folkeafstemningen den 1. juni 2022.

Indenrigs- og Boligministeriet har anført, at ministeriet ved den aktuelle folkeafstemning har vurderet, at der fra og med den 30. marts 2022 forelå den fornødne klarhed over afstemningstemaet til, at brevstemmeafgivningen kunne begynde, og at den senere ændring af titlen på lovforslaget og spørgsmålet på stemmesedlen var af afklarende karakter og ikke væsentligt ændrede afstemningstemaet, jf. afsnit 1 i Indenrigs- og Boligministeriets vejledning nr. 9384 af 7. april 2022 om afholdelse af folkeafstemning onsdag den 1. juni 2022 om Danmarks deltagelse i det europæiske samarbejde om sikkerhed og forsvar ved at afskaffe EU-forsvarsforbeholdet.

Udenrigsministeriets udtalelse har herefter ikke givet Indenrigs- og Boligministeriet anledning til bemærkninger.

Udvalget noterer sig, at PostNord har beklaget den forsinkede levering af visse valgkort, og at PostNord har tilkendegivet, at der ikke er noget, der tyder på, at der skulle have været et generelt problem. Udvalget opfordrer Indenrigs- og Boligministeriet til at overveje – eventuelt i samarbejde med PostNord – hvilke nye skridt der kan tages for at mindske omfanget af forsinkelser ved udsendelse af valgkort og for at gøre borgerne opmærksomme på muligheden for at stemme, selv om man ikke skulle have modtaget et valgkort. Udvalget tager i øvrigt det af PostNord, KMD, Udenrigsministeriet og Indenrigs- og Boligministeriet oplyste til efterretning.

11) *Lene Mørk, Aarhus*, har ved e-mail af 4. juni 2022 klaget over to forhold i forbindelse med folkeafstemningen den 1. juni 2022: for det første, at nogle vælgere ikke modtog valgkort i tide, og for det andet, at nogle vælgere fejlagtigt fik at vide, at de havde stemt, da de afleverede

deres valgkort på valgstedet. Vedrørende det andet forhold har Lene Mørk henvist til, at dette skete for tre personer i Hvidovre.

Udsendelse af valgkort

I forhold til Lene Mørks klage over, at ikke alle vælgere modtog valgkort i tide, har Indenrigs- og Boligministeriet oplyst, at ministeriet har forstået den del af klagen som en generel klage over, at nogle vælgere ikke har modtaget valgkort forud for afstemningsdagen.

I forbindelse med andre valgklager har PostNord om manglende levering af valgkort inden afstemningsdagen anført, at det desværre ikke kan undgås, at der vil være nogle få tilfælde, hvor menneskelige fejl fører til forsinkelser, når der omdeles knap 4,3 millioner valgkort. Endelig har PostNord anført, at det er meget beklageligt over for de enkelte borgere, som ikke har modtaget deres valgkort i tide, men at der ikke er noget, der tyder på, at der skulle have været et generelt problem, eller at problemstillingen er større end ved tidligere valg.

Indenrigs- og Boligministeriet har i sin udtalelse i anledning af denne del af klagen henvist til bestemmelserne i folketingsvalglovens § 96, stk. 2, 1. pkt., og stk. 3, § 99, stk. 1, § 20, 1. og 3. pkt., § 21, § 22, stk. 1, og § 47, 1.-3. pkt. Ministeriet har desuden henvist til Indenrigs- og Boligministeriets vejledning nr. 9384 af 7. april 2022 om afholdelse af folkeafstemning onsdag den 1. juni 2022 om Danmarks deltagelse i det europæiske samarbejde om sikkerhed og forsvar ved at afskaffe EU-forsvarsforbeholdet, hvoraf bl.a. følgende fremgår af afsnit 4.2, 4.7.1 og 7.3.1:

»4.2. Generelt om valglisten

[...]

Valglisten består af en 15.-dagsvalgliste, en udlandstilflyttervalgliste, en udlandsdanskervalgliste og en nordatlantvalgliste.

[...]

4.7.1. Udarbejdelse og udsendelse af valgkort

Så snart valglisten er udarbejdet, sender kommunalbestyrelsen valgkort ud til de vælgere, der er optaget på valglisten og registreret i CPR med bopæl eller fast opholdssted i kommunen, se lovens § 20, 1. pkt., jf. § 96 stk. 2, 1. pkt.

Der skal ikke sendes valgkort til vælgere på udlandsdanskervalglisten eller nordatlantvalglisten.

[...]

Kommunalbestyrelsen (udføres i praksis aktuelt af KMD) skal aflevere alle valgkort, der udskrives efter 15.-dagsvalglisten, til postbesørgelse tids nok til, at de kan være modtaget af vælgerne senest fredag den 27. maj 2022 (5 dage før afstemningsdagen). For at sikre hurtig udbringning orienterer KMD postvæsenet om udsendelsen i god tid inden afleveringen til postbesørgelse.

[...]

Valgkort, der udskrives maskinelt efter udlandstilflyttervalglisten, skal afleveres til postbesørgelse direkte fra KMD senest fredag den 27. maj 2022 (5 dage før afstemningsdagen), så vælgerne så vidt muligt modtager dem mandag den 30. maj 2022. Disse valgkort skal derfor sendes som Quickbreve (dag til dag-forsendelse). Grundet helligdag kan disse valgkort ikke sendes torsdag den 26. maj 2022.

[...] Valgkort udsendt senere end onsdag den 25. maj 2022 skal sendes som Quickbreve (dag til dag-forsendelse).

[...]

7.3.1. Identifikation af vælgeren og afmærkning på valglisten

[...] Det er ikke en betingelse for at stemme, at man har medbragt sit valgkort til stemmeafgivningen, se lovens § 47, 3. pkt., som er gengivet ovenfor. Personer uden fast opholdssted, som kun får tilsendt et valgkort efter anmodning, kan ligesom de vælgere, der har glemt at medbringe deres valgkort, stemme på valgdagen uden valgkort, hvis de medbringer legitimation, f.eks. kørekort, pas eller sundhedskort. Stemmeafgivning uden valgkort kan alene ske på det afstemningssted, som vælgerens (seneste) bopælskommune anviser. Oplysning herom fås ved henvendelse til den pågældende kommune.«

Indenrigs- og Boligministeriet har oplyst, at det følger af folketingsvalglovens § 20, 1. pkt., og § 47, at kommunalbestyrelsen, så snart valglisten er udarbejdet, udsender valgkort til de vælgere, der er opført på valglisten, men at det ikke er en betingelse for at stemme, at man har medbragt sit valgkort til stemmeafgivningen. Derudover fremgår det af folketingsvalglovens § 96, stk. 3, jf. § 21 og § 22, stk. 1, at indenrigs- og boligministeren senest 10 dage før folkeafstemningen bekendtgør på ministeriets hjemmeside og i landets dagblade, at der vil blive udsendt valgkort til vælgerne, og at indsigelser om manglende modtagelse af valgkort eller valgkort med fejlagtigt indhold skal fremsættes over for kommunalbestyrelsen, der straks skal behandle indsigelser om valgkort og rette eventuelle fejl ved at udfærdige nye valgkort og rette i valglisten.

Indenrigs- og Boligministeriet har desuden oplyst, at ministeriet fredag den 20. maj lørdag den 21. maj 2022 i overensstemmelse med folketingsvalglovens § 96, stk. 3, jf. 21, indrykkede annoncer i 26 aviser og dagblade, både landsdækkende og regionale (B.T. dog mandag den 23. maj 2022), med oplysning om, at valgkort ville blive udsendt i de kommende dage til alle, der har stemmeret, og at man kunne henvende sig til sin bopælskommune (borgerservice), hvis man ikke havde modtaget valgkortet senest fredag den 27. maj 2022, eller hvis der var forkerte oplysninger på kortet. Endvidere blev der den 20. maj 2022 lagt en tekst med et tilsvarende indhold på forsiden af ministeriets valg-hjemmeside valg.im.dk (under aktuelt).

Med hensyn til klagen har Indenrigs- og Boligministeriet anført, at der ikke er noget, der indikerer, at dette punkt i klagen vedrører klageren selv. Indenrigs- og Boligministeriet har derfor lagt til grund, at der er tale om en generel klage over, at ikke alle vælgere fik valgkort i tide. Indenrigs- og Boligministeriet har noteret sig, at PostNord har beklaget forsinkelsen og oplyst, at det med omdelingen af knap 4,3 millioner valgkort desværre ikke kan undgås, at der vil være nogle få tilfælde, hvor menneskelige fejl fører til forsinkelser. Ministeriet har endvidere noteret sig PostNords tilkendegivelse af, at der ikke er noget, der tyder på, at der skulle have været et generelt problem. Endelig har ministeriet bemærket, at medbringelse af valgkort ikke er en betingelse for at stemme på valgdagen.

PostNords udtalelse har herefter ikke givet Indenrigs- og Boligministeriet anledning til bemærkninger.

Besked på valgdagen om allerede at have stemt

I forhold til Lene Mørks klage over, at nogle borgere i Hvidovre Kommune fejlagtigt fik at vide, at de havde stemt, da de afleverede deres valgkort på valgstedet, har Indenrigs- og Boligministeriet oplyst, at ministeriet har forstået denne del af klagen således, at det drejer sig om det forhold, der er beskrevet i en artikel af 1. juni 2022 i Ekstra Bladet med titlen »Valgbommert: - De kløede sig i håret«. I artiklen har vælgeren Lukas Molzen udtalt, at han fejlagtigt var registreret som havende stemt, da han mødte op på sit afstemningssted på afstemningsdagen den 1. juni 2022.

Hvidovre Kommune er i anledning af klagen blevet forelagt artiklen og har oplyst, at vælgeren (Lukas Molzen) kom om eftermiddagen for at stemme. Kommunen har ikke kunnet få bekræftet hverken fra valgsekretærene eller de tilforordnede, hvad der skete, da vælgeren afleverede sit valgkort ved valgbordet, og derfor heller ikke, hvorvidt vælgeren skulle være blevet oplyst om, at han allerede havde stemt. Vælgeren fik af valgbyureauet udskrevet et erstatningsvalgkort, og han fik derefter udleveret en stemmeseddel.

Hvidovre Kommune har endvidere oplyst, at kommunen har fundet vælgerens valgkort og registrering i den digitale valgliste frem. Erstatningsvalgkortet blev udskrevet klokken 15.39, og han blev registreret i den digitale valgliste klokken 15.42. Kommunen har oplyst, at det formodes, at det er erstatningsvalgkortet, der har dannet grundlag for hans registrering i valglisten. Kommunen kan således ikke forklare, hvorfor han ikke i første omgang kunne få udleveret en stemmeseddel. Kommunen har derudover oplyst, at der var nogle tekniske udfordringer i løbet af dagen med den digitale valgliste på Avedøre Idrætscenter, så problemet kan eventuelt også være af tekniske årsager, hvilket kommunen desværre ikke kan dokumentere.

Endelig har Hvidovre Kommune oplyst, at Avedøre Idrætscenter i løbet af valgdagen havde fire til fem tilfælde, hvor vælgernes valgkort ikke kunne scannes, og der blev derfor af valgbyureauet udskrevet erstatningsvalgkort. Hvidovre Kommune har derfor vurderet, at det samme er sket i denne episode. Kommunen har anført, at kommunen ikke har kendskab til de to andre episoder, som Lene Mørk henviser til i sin klage, og at det vigtigste er, at alle vælgere fik lov at stemme – og inden for relativt kort tid efter fremmødet på valgstedet.

I anledning af Lene Mørks klage har KMD oplyst, at Hvidovre Kommune henvendte sig til KMD's valgsupport fire gange på valgdagen den 1. juni 2022 men at ingen af disse henvendelser vedrørte den sag, der er beskrevet i Ekstra Bladets artikel.

I forbindelse med andre valgklager har KMD endvidere oplyst, at KMD på valgdagen, den 1. juni 2022, ikke fik nogen henvendelser om vælgere, der blev afvist på afstemningsstedet med den begrundelse, at de allerede havde stemt. KMD fik på valgdagen to henvendelser om vælgere, der i første omgang blev nægtet at stemme med den begrundelse, at de havde brevstemt. I et samarbejde mel-

lem den teknisk ansvarlige på afstemningsstedet og KMD blev årsagen hurtigt fundet og problemet hurtigt løst. De to kommuner havde ikke slettet valglisten med KMD's testdata fra pc'erne med den digitale valgliste, før de kopierede valglisten med de fra CPR-kontoret berigede vælgerdata til pc'erne med den digitale valgliste. KMD har endvidere oplyst, at den digitale valgliste med KMD's testdata indeholder 134 vælgere, af hvilke 36 har brevstemt. Når testdata ikke bliver slettet før valgdagen, vil der være vælgernummersammenfald mellem testvælgerne og de første 134 vælgerne til folkeafstemningen om forsvarsforbeholdet den 1. juni 2022, også for de 36 testvælgere, der har brevstemmemarkering.

Endelig har KMD anført, at fejlen hurtigt blev rettet i begge kommuner, så den digitale valgliste kvitterede med, at vælgeren måtte få udleveret en stemmeseddel. KMD har desuden bemærket, at det kan formodes, at Ekstra Bladet ikke har skelnet mellem stemt og brevstemt.

Indenrigs- og Boligministeriet har i sin udtalelse i anledning af denne del af klagen henvist til folketingsvalglovens § 96, stk. 2, 1. pkt., § 99, stk. 1, § 100, stk. 1, § 47, § 53, § 60, stk. 1, 1. pkt., § 61, stk. 1, 3 og 7, § 65, stk. 1, 1. og 2. pkt., § 66, stk. 1, 1. pkt., og § 67. Ministeriet har desuden henvist til Indenrigs- og Boligministeriets vejledning nr. 9384 af 7. april 2022 om afholdelse af folkeafstemning onsdag den 1. juni 2022 om Danmarks deltagelse i det europæiske samarbejde om sikkerhed og forsvar ved at afskaffe EU-forsvarsforbeholdet, hvoraf følgende bl.a. fremgår af afsnit 7.3.3:

»7.3.3. Vælgere, der møder frem på valgdagen, men er afmærket på valglisten som en vælger, der allerede har stemt eller brevstemt

Vælgere, der har afgivet en brevstemme, som er taget i betragtning, kan ikke stemme ved afstemningen på valgdagen, se lovens § 67.

Valglisteføreren må, inden stemmesedlen udleveres, sikre sig, at vælgeren ikke er afmærket på valglisten som en vælger, der tidligere har stemt eller brevstemt, og at afmærkningen på valglisten er korrekt. Viser det sig, at vælgeren er afmærket på valglisten som en vælger, der tidligere har stemt eller brevstemt, må valglisteføreren derfor undersøge, om vælgerens valgkort eller brevstemme er afleveret til afstemningsstedet.«

Indenrigs- og Boligministeriet har oplyst, at det følger af folketingsvalglovens §§ 65 og 66, at valgstyrene inden afstemningens begyndelse gennemgår brevstemmerne og undersøger, om brevstemmerne kan komme i betragtning. Hvis brevstemmen kan komme i betragtning, sættes et mærke ved vælgerens navn på valglisten, der angiver, at vælgeren har afgivet brevstemme. Det følger videre af folketingsvalglovens § 67, at en vælger, der har afgivet en brevstemme, der er taget i betragtning, ikke kan stemme ved afstemningen på valgdagen.

Med hensyn til klagen har Indenrigs- og Boligministeriet anført, at der ikke er noget, der indikerer, at dette punkt i klagen vedrører klageren selv. Indenrigs- og Boligministeriet har derfor lagt til grund, at der er tale om en generel klage over, at nogle borgere fejlagtigt fik at vide, at de havde stemt, da de afleverede deres valgkort på valgstedet.

Indenrigs- og Boligministeriet har noteret sig Hvidovre Kommunes oplysning om, at de tekniske problemer i forbindelse med registreringen af de berørte vælgeres valgkort konkret blev løst ved at udskrive erstatningsvalgkort, der derefter dannede grundlag for afmærkning af vælgerne på valglisten, inden for relativt kort tid efter vedkommendes fremmøde på afstemningsstedet. Ingen vælgere blev således af denne årsag afskåret fra at afgive stemme.

Indenrigs- og Boligministeriet har desuden noteret sig KMD's oplysning om, at KMD på valgdagen den 1. juni 2022 fik to henvendelser om vælgere, der i første omgang blev nægtet at stemme med den begrundelse, at de havde brevstemt. Ministeriet har endvidere noteret sig KMD's oplysning om, at den teknisk ansvarlige på afstemningsstedet i samarbejde med KMD hurtigt fik fundet årsagen til, at vælgerne på valglisten fejlagtigt var markeret som havende brevstemt, at problemet hurtigt blev løst, og at de pågældende vælgere herefter kunne afgive deres stemme.

Hvidovre Kommunes og KMD's udtalelser har herefter ikke givet Indenrigs- og Boligministeriet anledning til bemærkninger. Klagen har ikke i øvrigt givet Indenrigs- og Boligministeriet anledning til bemærkninger.

Udvalget noterer sig, at PostNord har beklaget den forsinkede levering af visse valgkort, og at PostNord har tilkendegivet, at der ikke er noget, der tyder på, at der skulle have været et generelt problem. Udvalget opfordrer Indenrigs- og Boligministeriet til at overveje – eventuelt i samarbejde med PostNord – hvilke nye skridt der kan tages for at mindske omfanget af forsinkelser ved udsendelse af valgkort og for at gøre borgerne opmærksomme på muligheden for at stemme, selv om man ikke skulle have modtaget et valgkort. Udvalget tager i øvrigt det af PostNord, KMD, Hvidovre Kommune og Indenrigs- og Boligministeriet oplyste til efterretning.

12) Anne Marie Svenningsen har ved e-mail af 2. juni 2022 klaget over folkeafstemningen den 1. juni 2022. Anne Marie Svenningsen har i sin klage bl.a. anført, at hun har vedlagt beviser for valgfusk i forbindelse med valget den 1. juni 2022. Hun har bl.a. anført, at man på forhånd vidste, at resultatet af valget ville blive et ja, og at dette ikke kan vides på forhånd i et retfærdigt valg. Hun har desuden vedlagt et opslag på Instagram som dokumentation for, at Anders Fogh Rasmussen vidste, at valgresultatet var et ja, 15 minutter efter at valgstederne lukkede. Anne Marie Svenningsen har derudover anført i sin klage, at Danmark anvender et valg-system, der tidligere er oplevet svindel med – bl.a. fra det sidste valg i USA. Anne Marie Svenningsen har endvidere vedlagt en række eksempler på afstemninger, hvor et flertal af de deltagende har indikeret, at de stemte nej til valget eller var utilfredse med valgresultatet. Endelig har Anne Marie Svenningsen henvist til en artikel i Ekstra Bladet af 1. juni 2022 med titlen »Valgbommert: - De kløede sig i håret« og følgende underrubrik: »Da Lukas Molzen gik ned for at afgive sin stemme, var hans stemme allerede fejlagtigt registreret. KMD, der står for valgkortet, er bekendt med problemet, der skyldes en simpel fejl, lyder det«.

Indenrigs- og Boligministeriet har oplyst, at ministeriet har forstået Anne Marie Svenningsens klage som en klage over valgfusk og mere konkret som en klage over exitpolls

samt det forhold, der er beskrevet i artiklen i Ekstra Bladet den 1. juni 2022, hvori vælgeren Lukas Molzen har udtalt, at han fejlagtigt var registreret som havende stemt, da han mødte op på sit afstemningssted på afstemningsdagen.

Indenrigs- og Boligministeriet har i anledning af klagen over exitpolls oplyst, at følgende fremgår af Indenrigs- og Boligministeriets vejledning nr. 9384 af 7. april 2022 om afholdelse af folkeafstemning onsdag den 1. juni 2022 om Danmarks deltagelse i det europæiske samarbejde om sikkerhed og forsvar ved at afskaffe EU-forsvarsforbeholdet:

»7.10. Exit polls

Valglovgivningen indeholder ikke bestemmelser om, hvorvidt eller på hvilke betingelser der kan foretages meningsmålinger på afstemningsstederne på valgdagen, efter at vælgerne har afgivet deres stemme (exit polls).

Efter lovens § 50 skal vælgerne kunne stemme uden umiddelbart inden at blive udsat for nogen form for holdningsmæssig påvirkning.

Der må derfor ikke foretages meningsmålinger på afstemningsdagen i valglokalerne eller på steder i umiddelbar tilknytning hertil. Der er ikke noget i vejen for at afholde meningsmålingen uden for valglokalerne og steder i umiddelbar tilknytning hertil, blot man først henvender sig til vælgerne, efter at de har stemt.

Meningsmålinger, der afholdes inden for afstemningsstedets matrikel, kan kun foretages med kommunalbestyrelsens tilladelse. Kommunalbestyrelsens afgørelse, om og på hvilke betingelser der skal gives tilladelse, skal træffes i overensstemmelse med almindelige grundsætninger om saglighed og lighed i forvaltningen med henblik på at sikre, at afstemningen kan foregå uforstyrret. Kommunalbestyrelsen må derfor ikke ud fra et ønske om at forhindre afholdelsen af sådanne meningsmålinger give afslag eller gøre en tilladelse betinget af, at resultatet først offentliggøres efter afstemningens afslutning for at forhindre, at sådanne meningsmålinger afholdes.

Meningsmålinger på områder på eller ud til offentlig gade eller vej kan derimod foretages uden tilladelse fra kommunalbestyrelsen.

Efter Indenrigs- og Boligministeriets opfattelse gælder der ikke et forbud mod offentliggørelse af sådanne meningsmålinger, inden afstemningen på valgdagen er afsluttet. Et sådant forbud kan ikke udledes af forbuddet i loven mod foretagelse af stemmeoptælling og offentliggørelse af resultatet inden kl. 20 på valgdagen.«

Klagen over bl.a. exitpollen offentliggjort i Ekstra Bladet har på den baggrund ikke givet Indenrigs- og Boligministeriet anledning til bemærkninger.

I anledning af klagen over tekniske problemer ved indscanningen af valgkort i Hvidovre Kommune har Hvidovre Kommune oplyst, at vælgeren (Lukas Molzen) kom om eftermiddagen for at stemme. Kommunen har ikke kunnet få bekræftet hverken fra valgsekretærene eller de tilfornødte, hvad der skete, da vælgeren afleverede sit valgkort ved valgbordet, og derfor heller ikke, hvorvidt vælgeren skulle være blevet oplyst om, at han allerede havde stemt. Vælgeren fik af valgbyureauet udskrevet et erstatningsvalgkort, og han fik derefter udleveret en stemmeseddel.

Hvidovre Kommune har endvidere oplyst, at kommunen har fundet vælgerens valgkort og registrering på den digitale valgliste frem. Erstatningsvalgkortet blev udskrevet klokken 15.39, og han blev registreret på den digitale valgliste klokken 15.42. Kommunen har oplyst, at det formodes, at det er erstatningsvalgkortet, der har dannet grundlag for hans registrering på valglisten. Kommunen kan således ikke forklare, hvorfor han ikke i første omgang kunne få udleveret en stemmeseddel. Kommunen har derudover oplyst, at der var nogle tekniske udfordringer i løbet af dagen med den digitale valgliste på Avedøre Idrætscenter, så problemet kan eventuelt også være af tekniske årsager, hvilket kommunen desværre ikke kan dokumentere.

Endelig har Hvidovre Kommune oplyst, at Avedøre Idrætscenter i løbet af valgdagen havde fire til fem tilfælde, hvor vælgerens valgkort ikke kunne scannes, og der blev derfor af valgbyureauet udskrevet erstatningsvalgkort. Hvidovre kommune har derfor vurderet, at det samme er sket i denne episode. Kommunen har anført, at det vigtigste er, at alle vælgere fik lov at stemme – og inden for relativt kort tid efter fremmødet på valgstedet.

I anledning af Anne Marie Svenningsens klage har KMD oplyst, at Hvidovre Kommune henvendte sig til KMD's valgsupport fire gange på valgdagen den 1. juni 2022, men at ingen af disse henvendelser vedrørte den sag, der er beskrevet i Ekstra Bladets artikel.

I forbindelse med andre valgklager har KMD endvidere oplyst, at KMD på valgdagen den 1. juni 2022 ikke fik nogen henvendelser om vælgere, der blev afvist på afstemningsstedet med den begrundelse, at de allerede havde stemt. KMD fik på valgdagen to henvendelser om vælgere, der i første omgang blev nægtet at stemme med den begrundelse, at de havde brevstemt. I et samarbejde mellem den teknisk ansvarlige på afstemningsstedet og KMD blev årsagen hurtigt fundet og problemet hurtigt løst. De to kommuner havde ikke slettet valglisten med KMD's testdata fra pc'erne med den digitale valgliste, før de kopierede valglisten med de fra CPR-kontoret berigede vælgerdata til pc'erne med den digitale valgliste. KMD har endvidere oplyst, at den digitale valgliste med KMD's testdata indeholder 134 vælgere, af hvilke 36 har brevstemt. Når testdata ikke bliver slettet før valgdagen, vil der være vælgenummersammenfald mellem testvælgerne og de første 134 vælgere til folkeafstemningen om forsvarsforbeholdet den 1. juni 2022, også for de 36 testvælgere, der har brevstemmemarkering.

Endelig har KMD anført, at fejlen hurtigt blev rettet i begge kommuner, så den digitale valgliste kvitterede med, at vælgeren måtte få udleveret en stemmeseddel. KMD har desuden bemærket, at det kan formodes, at Ekstra Bladet ikke har skelnet mellem stemt og brevstemt.

Indenrigs- og Boligministeriet har i sin udtalelse i anledning af denne del af klagen henvist til folketingsvalglovens § 96, stk. 2, 1. pkt., § 99, stk. 1, § 100, stk. 1, § 47, § 53, § 60, stk. 1, 1. pkt., § 61, stk. 1, 3 og 7, § 65, stk. 1, 1. og 2. pkt., § 66, stk. 1, 1. pkt., og § 67. Ministeriet har desuden henvist til Indenrigs- og Boligministeriets vejledning nr. 9384 af 7. april 2022 om afholdelse af folkeafstemning onsdag den 1. juni 2022 om Danmarks deltagelse i det euro-

pæiske samarbejde om sikkerhed og forsvar ved at afskaffe EU-forsvarsforbeholdet, hvoraf følgende bl.a. fremgår af afsnit 7.3.3:

»7.3.3. Vælgere, der møder frem på valgdagen, men er afmærket på valglisten som en vælger, der allerede har stemt eller brevstemt

Vælgere, der har afgivet en brevstemme, som er taget i betragtning, kan ikke stemme ved afstemningen på valgdagen, se lovens § 67.

Valglisteføreren må, inden stemmesedlen udleveres, sikre sig, at vælgeren ikke er afmærket på valglisten som en vælger, der tidligere har stemt eller brevstemt, og at afmærkningen på valglisten er korrekt. Viser det sig, at vælgeren er afmærket på valglisten som en vælger, der tidligere har stemt eller brevstemt, må valglisteføreren derfor undersøge, om vælgerens valgkort eller brevstemme er afleveret til afstemningsstedet.«

Indenrigs- og Boligministeriet har oplyst, at det følger af folketingsvalglovens § 65 og § 66, at valgstyrene inden afstemningens begyndelse gennemgår brevstemmerne og undersøger, om brevstemmerne kan komme i betragtning. Hvis brevstemmen kan komme i betragtning, sættes et mærke ved vælgerens navn på valglisten, der angiver, at vælgeren har afgivet brevstemme. Det følger videre af folketingsvalglovens § 67, at en vælger, der har afgivet en brevstemme, der er taget i betragtning, ikke kan stemme ved afstemningen på valgdagen.

Med hensyn til klagen har Indenrigs- og Boligministeriet anført, at der ikke er noget, der indikerer, at dette punkt i klagen vedrører klageren selv. Indenrigs- og Boligministeriet har derfor lagt til grund, at der er tale om en generel klage over, at nogle borgere fejlagtigt fik at vide, at de havde stemt, da de afleverede deres valgkort på valgstedet.

Indenrigs- og Boligministeriet har noteret sig Hvidovre Kommunes oplysning om, at de tekniske problemer i forbindelse med registreringen af de berørte vælgeres valgkort konkret blev løst ved at udskrive erstatningsvalgkort, der derefter dannede grundlag for afmærkning af vælgerne på valglisten, inden for relativt kort tid efter vedkommendes fremmøde på afstemningsstedet. Ingen vælgere blev således af denne årsag afskåret fra at afgive stemme.

Indenrigs- og Boligministeriet har desuden noteret sig KMD's oplysning om, at KMD på valgdagen den 1. juni 2022 fik to henvendelser om vælgere, der i første omgang blev nægtet at stemme med den begrundelse, at de havde brevstemt. Ministeriet har endvidere noteret sig KMD's oplysning om, at den teknisk ansvarlige på afstemningsstedet i samarbejde med KMD hurtigt fik fundet årsagen til, at vælgerne på valglisten fejlagtigt var markeret som havende brevstemt, at problemet hurtigt blev løst, og at de pågældende vælgere herefter kunne afgive deres stemme.

Hvidovre Kommunes og KMD's udtalelser har herefter ikke givet Indenrigs- og Boligministeriet anledning til bemærkninger. Klagen har ikke i øvrigt givet Indenrigs- og Boligministeriet anledning til bemærkninger.

Udvalget tager det af KMD, Hvidovre Kommune og Indenrigs- og Boligministeriet oplyste til efterretning.

13) *Gradimir Miljkovic, København*, har ved e-mail af 2. juni 2022 klaget over folkeafstemningen den 1. juni 2022. Gradimir Miljkovic er af den opfattelse, at folkeafstemningen er udtryk for valgfusk og baseret på fæke news om Ukraine fra en junta i Danmark. Gradimir Miljkovic kræver bedre information til befolkningen om, hvad EU's militær er. Endvidere burde der opstilles bedre plakater med lige mange jasigere og nejsigere. Gradimir Miljkovic har yderligere bemærket at han ikke har haft mulighed for at tjekke, om stemmerne er talt rigtigt op.

Indenrigs- og Boligministeriet har i sin udtalelse i anledning af klagen oplyst, at ministeriet har forstået klagen som en klage over valgfusk og mere konkret som en klage over, at der ikke har været mulighed for at kontrollere stemmeoptællingen, og en klage over fordelingen af valgplakater mellem ja- og nejsiden.

Indenrigs- og Boligministeriet har henvist til bestemmelserne i folketingsvalglovens § 101, stk. 1 og 2, § 68, stk. 1, og § 72, stk. 1, og anført, at det følger af bestemmelserne, at stemmeoptællingen, herunder fintællingen, er offentlig. Enhver, der ønsker at overvære stemmeoptællingen, der foretages på valgstedet, efter at afstemningen er afsluttet, eller som ønsker at overvære fintællingen, der foretages samlet i opstillingskredsen senest dagen efter afstemningen, har således mulighed for det.

Indenrigs- og Boligministeriet har desuden henvist til folketingsvalglovens § 99, stk. 1, og § 50, hvoraf det følger, at valgstyrene på det enkelte afstemningssted har ansvaret for, at valgbehandlingen foregår i god ro og orden. Alle tilstedeværende skal derfor rette sig efter valgstyrenes anvisninger, og valgstyrene kan begrænse antallet af de personer, der må være til stede, hvis det er nødvendigt af hensyn til valgets uhindrede afvikling. Selve valgbehandlingen er således åben og frit tilgængelig for enhver, så længe de pågældende ikke forstyrrer valgbehandlingen.

Indenrigs- og Boligministeriet har derudover oplyst, at hverken valglovgivningen eller anden lovgivning indeholder regler om fordelingen mellem valgplakater, der agiterer for det ene eller det andet politiske synspunkt ved valg eller folkeafstemninger.

Endelig har ministeriet oplyst, at Folketingets Finansudvalg ved aktstykke nr. 215 har bevilget midler til en oplysningsindsats, hvori Europa-Nævnet har udbudt to puljer til oplysningskampagner for henholdsvis Folketingets partier – med ligelig fordeling mellem ja- og nejsiden – og civilsamfundet, virksomheder, private og løsgængere i Folketinget.

Klagen har ikke i øvrigt givet Indenrigs- og Boligministeriet anledning til bemærkninger.

Udvalget tager det af Indenrigs- og Boligministeriet oplyste til efterretning.

14) *Birte Lohmann Christensen, Smørum*, har den 8. juni 2022 telefonisk klaget til Indenrigs- og Boligministeriet over, at der ikke var fire afkrydsningsrubrikker på stemmesedlen til folkeafstemningen den 1. juni 2022. Birte Lohmann Christensen har i klagen anført, at der ud over en rubrik for »ja« og »nej« også skal være en rubrik for »ved ikke« og en rubrik for »blank« (en blank stemme), fordi der

formentlig er mange, der ikke stemmer, hvis de ikke ved, hvad de vil stemme.

Indenrigs- og Boligministeriet har i sin udtalelse i anledning af klagen henvist til folketingsvalglovens § 98, § 99, stk. 1 og 3, og § 101, stk. 2, nr. 1. Ministeriet har desuden henvist til § 1, stk. 1, §§ 6-8 og § 10 i bekendtgørelse nr. 31 af 7. januar 2019 om stemmesedler til brug ved folkeafstemninger og § 1 og § 2, stk. 1, i bekendtgørelse nr. 448 af 12. april 2022 om indholdet af stemmesedlen til brug ved folkeafstemningen den 1. juni 2022.

Indenrigs- og Boligministeriet har anført, at det følger af reglerne om udformning af stemmesedler til folkeafstemninger – både generelt og i forhold til folkeafstemningen den 1. juni 2022 – at stemmesedlen skal være udformet på en sådan måde, at der kan sættes kryds ved enten »Ja« eller »Nej«. Det følger desuden af folketingsvalglovens § 99, stk. 3, og § 101, stk. 2, nr. 1, at vælgere, der stemmer for lovforslaget, sætter et kryds ved »Ja«, mens vælgere, der stemmer imod, sætter et kryds ved »Nej«. En stemmeseddel, der er blank, er ugyldig.

Indenrigs- og Boligministeriet har desuden oplyst, at det allerede er muligt at stemme blankt, selv om der ikke er en afkrydsningsrubrik hertil på stemmesedlen. En blank stemme er en stemme, hvor der ikke er sat kryds ved hverken »Ja« eller »Nej« eller er anført anden påskrift eller påtegning. En blank stemme er en ugyldig stemme, men indgår i det samlede antal afgivne stemmer og i den samlede valgdeltagelse. Blanke stemmer opgøres desuden for sig ved opgørelsen af folkeafstemningen. Hvis en vælger ønsker at stemme blankt, skal vælgeren således blot undlade at udfylde stemmesedlen.

Endelig har Indenrigs- og Boligministeriet oplyst, at det følger af folketingsvalgloven, at der ikke findes en særlig rubrik for »Ved ikke« på stemmesedlen.

Klagen har ikke i øvrigt givet Indenrigs- og Boligministeriet anledning til bemærkninger.

Udvalget tager det af Indenrigs- og Boligministeriet oplyste til efterretning.

15) *Malue Montclairre Bruun, Hvidovre*, har ved brev af 7. juni 2022 til Indenrigs- og Boligministeriet klaget over formuleringen af stemmesedlen. Ministeriet har endvidere modtaget henvendelser fra Christina Avlund Frandsen fra Lejre, Helle Wilson fra Skævinge, Ernst Greve og Tia Izabel Ahrnkiel fra Silkeborg og Johnny Drachmann, hvorved de pågældende har tilsluttet sig klagen.

Malue Montclairre Bruun har i sin protest over stemmesedlen peget på den forvirring, stemmesedlen har skabt, og som efter Malue Montclairre Bruuns opfattelse må formodes at have medført, at et meget betydeligt antal personer de facto har stemt mod deres overbevisning. Herved er de almindelige principper for det frie valg fraveget i et omfang, så der må foretages et omvalg. Malue Montclairre Bruun har til støtte herfor anført følgende:

»Det spørgsmål, stemmesedlen retter til vælgerne er følgende:

Stemmer du ja eller nej til, at Danmark kan deltage i det europæiske samarbejde om sikkerhed og forsvar ved at afskaffe EU – forsvarsforbeholdet?

Ved at indskyde sætningen »at Danmark kan deltage i det europæiske samarbejde om sikkerhed og forsvar« spørger man om noget andet end fjernelse eller bevarelse af forsvarsforbeholdet. Forsvarsforbeholdet er ikke per se en hindring for samarbejde.

»Stemmer du ja eller nej«. Da der ikke eksisterer en tredje mulighed, vil svaret nødvendigvis blive »ja – jeg stemmer enten ja eller nej«. Herved opstår der hos mange mennesker en forvirring om, hvilket spørgsmål det er, de svarer på.

Endelig har teksten et lixtal på 63. Det er almindeligt kendt og accepteret, at hvis man vil sikre at den almindelige befolkning skal kunne forstå en tekst, må lix-værdien ikke overstige 35.«

Udenrigsministeriet har i anledning af klagen ved e-mail af 9. juni 2022 oplyst Indenrigs- og Boligministeriet følgende:

»Ordlyden på stemmesedlen ved folkeafstemningen den 1. juni 2022 var: »Stemmer du ja eller nej til, at Danmark kan deltage i det europæiske samarbejde om sikkerhed og forsvar ved at afskaffe EU-forsvarsforbeholdet? (Forslag til lov om Danmarks deltagelse i det europæiske samarbejde om sikkerhed og forsvar ved at afskaffe EU-forsvarsforbeholdet)«. Det fremgik således af stemmesedlens ordlyd, at der ved folkeafstemningen skulle tages stilling til det lovforslag, hvis titel var angivet i parentes på stemmesedlen. Ordlyden på stemmesedlen var i overensstemmelse med den af indenrigs- og boligministeren fastsatte bekendtgørelse nr. 448 af 12. april 2022 om indholdet af stemmesedlen til brug ved folkeafstemningen den 1. juni 2022. I tillæg til det på stemmesedlen anførte blev vælgerne vejledt om stemmeafgivningen ved opslag i stemmerummet.

Lovforslagets titel afspejlede lovforslagets indhold. Lovforslaget angik Danmarks deltagelse i Den Europæiske Unions fælles sikkerheds- og forsvarspolitik. Med lovforslaget blev det foreslået, at Danmark skulle deltage i alle dele af det europæiske samarbejde om sikkerhed og forsvar, hvilket ville forudsætte en afskaffelse af forsvarsforbeholdet. Lovforslagets titel vurderes således dækkende for lovforslagets indhold.

Udenrigsministeriet vurderer, at der ikke var tvivl om afstemningstemaet for folkeafstemningen den 1. juni 2022. Det bemærkes i denne forbindelse, at regeringen forud for folkeafstemningen lancerede en større oplysningskampagne med hjemmesiden www.1.juni.dk, hvor borgere har kunnet finde oplysninger og baggrund om folkeafstemningen.«

Indenrigs- og Boligministeriet har i sin udtalelse i anledning af klagen henvist til bestemmelserne i folketingsvalglovens § 98 og § 99, stk. 3. Af lovens § 98 følger, at der på stemmesedlerne ved folkeafstemninger klart adskilt skal være trykt ordene »Ja« og »Nej«, og at indenrigs- og boligministeren fastsætter nærmere regler om stemmesedlernes indhold og udformning. Af lovens § 99, stk. 3, følger, at vælgere, der stemmer for lovforslaget eller loven, ved stemmeafgivningen sætter et kryds ved ordet »Ja« på stemmesedlen, mens vælgere, der stemmer imod, sætter et kryds ved ordet »Nej«, og at der ved opslag i stemmerummet skal gives vælgerne vejledning herom.

Indenrigs- og Boligministeriet har endvidere oplyst, at følgende fremgår af § 2, stk. 1, i bekendtgørelse om indholdet af stemmesedlen til brug ved folkeafstemningen den 1. juni 2022 (bekendtgørelse nr. 448 af 12. april 2022):

»§ 2. På stemmesedlen begyndende fra stemmesedlens venstre kant anføres med fede typer »Stemmer du ja eller nej til, at Danmark kan deltage i det europæiske samarbejde om sikkerhed og forsvar ved at afskaffe EU-forsvarsforbeholdet?«. Umiddelbart herunder begyndende fra stemmesedlens venstre kant anføres med almindelige typer »(Forslag til lov om Danmarks deltagelse i det europæiske samarbejde om sikkerhed og forsvar ved at afskaffe EU-forsvarsforbeholdet)«.«

Indenrigs- og Boligministeriet har endelig redegjort for indholdet af den vejledning, der blev givet ved opslag i stemmerummene i henhold til folketingsvalglovens § 99, stk. 3, 2. pkt. Her fremgik det, at der stemmes om det forslag til lov om Danmarks deltagelse i det europæiske samarbejde om sikkerhed og forsvar ved at afskaffe EU-forsvarsforbeholdet, der er vedtaget af Folketinget. Det fremgik endvidere, at den, der stemmer for lovforslaget, sætter X ved Ja, og at den, der stemmer imod lovforslaget, sætter X ved Nej.

Med hensyn til klagen har Indenrigs- og Boligministeriet noteret sig Udenrigsministeriets beskrivelse og vurdering af, at lovforslagets titel afspejlede og var dækkende for lovforslagets indhold.

Klagen har herefter ikke givet Indenrigs- og Boligministeriet anledning til bemærkninger.

Udvalget tager det af Udenrigsministeriet og Indenrigs- og Boligministeriet oplyste til efterretning. Udvalget finder, at stemmesedlens indhold, lovforslagets titel og vejledningen i stemmerummet samlet set ikke kan have efterladt rimelig tvivl hos vælgerne om temaet for afstemningen eller om, hvordan man som vælger skulle udfylde stemmesedlen for at stemme i overensstemmelse med sit ønske.

16) *Jørgen Ib Heintz, Gladsaxe*, har ved e-mail af 1. juni 2022 til Indenrigs- og Boligministeriet og ved efterfølgende e-mail af 2., 3., 10., 13. og 16. juni 2022 klaget over, at han skulle oplyse sin fødselsdato for at få udleveret sin stemmeseddel, over formuleringen af stemmesedlen og over mangelfulde oplysninger på valgkortet.

Krav om at oplyse fødselsdato

Jørgen Ib Heintz har ved e-mail af 1., 3. og 10. juni 2022 bl.a. oplyst, at han blev nægtet at få udleveret en stemmeseddel, fordi han ikke ville oplyse sin fødselsdato. Han har henvist til, at kravet ikke fremgår af valgkortet, Indenrigs- og Boligministeriets hjemmeside, en pressemeddelelse, der blev offentliggjort på ministeriets hjemmeside, eller Folketingets hjemmeside. Han har anført, at valget er ugyldigt, da han ikke fik udleveret en stemmeseddel.

Gladsaxe Kommune har i anledning af denne del af klagen den 9. juni 2022 bl.a. oplyst Indenrigs- og Boligministeriet følgende i et brev fra en vicekontorchef for kommunens byrådssekretariat:

»Gladsaxe Kommunes Valgsekretariat blev på afstemningsdagen kontaktet pr. telefon af Egegård Valgsted, der var i dialog med en vælger, der ønskede at stemme uden at

oplyse fødselsdato med den begrundelse, at det ikke på valgkortet fremstod som en betingelse for udnyttelse af stemmeretten.

Jeg overtog samtalen med vælgeren fra valgsekretæren, og kan derfor bekræfte hændelsen og at der bliver stillet krav om, at vælgerne generelt skal oplyse deres fødselsdato forud for udlevering af stemmesedlen.

Vælgeren blev under telefonsamtalen orienteret om, at udlevering af stemmeseddel forudsætter, at valgstedet kan identificere vælgeren, at valglisteføreren skal forlange fødselsdatoen, og at valgstedet i øvrigt kan anmode om yderligere legitimation ved tvivl om vælgerens identitet.

Vælgeren fik ved samme lejlighed oplæst hjemmelsgrundlaget i § 47 i lov om valg til folketing og modtog orientering om muligheden for at klage til Folketinget/ministeriet over kommunens vurdering.

Det blev med vælgeren ligeledes drøftet, at lov om folketingsvalg er rette hjemmelsgrundlag for valgprocessen også ved folkeafstemninger.

Jeg kan oplyse, at Egegård Valgsted to gange på valgdagen oplevede, at vælgere ikke ønskede at oplyse fødselsdato. Valgstedet har i afstemningsbogen anført hændelserne, herunder den påklagede hændelse, og har anført, at vælgerne i øvrigt i begge tilfælde endte med at udlevere oplysningerne og stemme.

[...]

Under vores cirka 15 minutter lange telefonsamtale fastholdt vælgeren, at valgkortets korte formuleringer alene skulle være gældende for stemmeretten og valgprocessen ud fra den betragtning, at det var udstedt senere end folketingsvalgloven og havde karakter af en aftale med ministeriet med forrang for loven.

Dette synspunkt blev i forbindelse med samtalen afvist, som en interessant, men irrelevant betragtning for vælgerens stemmeretten. Derpå blev det fastholdt, at Gladsaxe Kommune hverken kan eller vil udlevere stemmesedler uden behørig og sikker identifikation af vælgeren.

Af disse grunde blev vælgeren oplyst om, at en fastholdelse af standpunktet efter omstændighederne ville betyde, at han ikke ville kunne udnytte sin stemmeret ved folkeafstemningen.

Gladsaxe Kommunes Valgbestyrelse blev i forbindelse med folkeafstemningens godkendelse orienteret om hændelsen, og Valgbestyrelsen er ligeledes orienteret om valgklagen og ministeriets høring af kommunen.«

Gladsaxe Kommune har ved en e-mail af 13. juni 2022 til Indenrigs- og Boligministeriet fra den samme vicekontorchef yderligere bl.a. oplyst følgende:

»Til opfølgning på vores telefonsamtale d.d. kan jeg bekræfte, at vælgeren Jørgen Ib Heintz ifølge Gladsaxe Kommunes digitale valgliste for Egegård Valgsted er blevet registreret på valglisten til folkeafstemningen 01.06.2022 kl. 18:20.

Det indebærer, at vælgeren er blevet identificeret og har fået udleveret sin stemmeseddel, som efterfølgende er blevet anvendt i stemmeboksen og afleveret i stemmeurnen.

Valgsekretærens oplysninger i afstemningsbogen og min opfølgende dialog med hende om hændelsen under fintæl-

lingen stemmer overens med registreringen på valglisten ift. at vælgeren besluttede sig for at stemme på valgdagen trods sin grundlæggende uenighed i vores krav om identifikation.

Der er i øvrigt ikke andre vælgere med samme navn i afstemningsområdet, og jeg kan samtidig oplyse, at valgstedets opkald på dagen til mig startede kl. 18:05 og samtalen med vælgeren varede 13 min. og 47 sekunder.

Registreringen af vælgerens stemmestatus kl. 18:20 på valglisten - umiddelbart efter opkaldets afslutning - forekommer også i det lys korrekt, og jeg anser risikoen for forveksling med en anden vælger for usandsynlig.«

I et høringssvar af 16. juni 2022 har klageren bl.a. anført, at Gladsaxe Kommune må have overvåget ham for at vide, at han har stemt, efter han fik udleveret stemmesedlen. Han har ikke i øvrigt forholdt sig til spørgsmålet om, hvorvidt han oplyste sin fødselsdato og fik udleveret en stemmeseddel til folkeafstemningen.

Indenrigs- og Boligministeriet har i sin udtalelse i anledning af denne del af klagen henvist til bestemmelsen i folketingsvalglovens § 47, hvoraf bl.a. fremgår, at valglisteføreren skal forlange, at vælgeren giver oplysning om sin fødselsdato.

Endvidere har Indenrigs- og Boligministeriet henvist til afsnit 7.3.1 i vejledning nr. 9384 af 7. april 2022 om afholdelse af folkeafstemning onsdag den 1. juni 2022 om Danmarks deltagelse i det europæiske samarbejde med sikkerhed og forsvar ved at afskaffe EU-forsvarsforbeholdet, hvor følgende fremgår:

»Valglisteføreren skal forlange, at vælgeren giver oplysning om sin fødselsdato (dvs. dag, måned og årstal), se lovens § 47, 4. pkt. Det er alene vælgerens fødselsdato, der skal oplyses, men ikke CPR-nummeret. Hvis vælgeren ikke ønsker at sige sin fødselsdato højt, kan oplysningen også gives ved at skrive fødselsdatoen på et stykke papir eller ved f.eks. at vise sundhedskortet. Dette skal højne sikkerheden omkring identifikation af vælgeren på valgdagen. Vælgeren skal i øvrigt på forespørgsel oplyse sit navn og sin bopæl/adresse, se lovens § 47, 5. pkt.«

Ministeriet har oplyst, at det således efter folketingsvalglovens § 47 er et krav, at vælgeren oplyser sin fødselsdato, og at lovens krav gælder, uanset at kravet ikke er beskrevet på vælgerens valgkort.

Med hensyn til kravet om oplysning om fødselsdato har Indenrigs- og Boligministeriet noteret sig Gladsaxe Kommunes beskrivelse af den vejledning, der blev ydet Jørgen Ib Heintz. Indenrigs- og Boligministeriet har noteret sig, at Gladsaxe Kommune har afmærket Jørgen Ib Heintz på valglisten, og at Jørgen Ib Heintz ikke i sit høringssvar har nægtet, at han har oplyst sin fødselsdato og fået udleveret en stemmeseddel. Ministeriet anser det for uvedkommende for kravet om at oplyse fødselsdato, om Jørgen Ib Heintz faktisk benyttede sin stemmeseddel til at afgive en stemme.

Gladsaxe Kommunes udtalelse har herefter ikke givet Indenrigs- og Boligministeriet anledning til bemærkninger.

Stemmesedlens ordlyd

Jørgen Ib Heintz har endvidere klaget over formuleringen til stemmesedlen, idet han i en e-mail af 2. juni 2022 til Indenrigs- og Boligministeriet bl.a. har anført følgende:

»Jeg vil også klage over formuleringen på stemmesedlen hvor der står:

Stemmer du ja eller nej til, at Danmark kan deltage i det

Hvis ellers stemmesedlen udfyldes korrekt og det ikke er en blank stemme eller en ugyldig stemmen man ønsker at afgive, så er man jo tvunget til at stemme ja, da man jo skal svare på spørgsmålet om man stemmer ja eller nej og man stemmer jo enten ja eller nej og det korrekte svar på spørgsmålet må nødvendigvis være ja, da man jo enten stemmer ja eller nej.

Hvis spørgsmålet skal besvares korrekt skal krydset sættes i udfør ja.«

Jørgen Ib Heintz har supplerende i en e-mail af 3. juni 2022 til Indenrigs- og Boligministeriet bl.a. anført følgende:

»Med hensyn til formuleringen af spørgsmålet på stemmesedlen, så er det min opfattelse at da man får stemmesedlen fra en myndighed, så har man pligt til at svare sandt på det man bliver spurgt om og man bliver spurgt om: Man stemmer ja eller nej til, at Danmark kan deltage i det, hvilket kun giver mulighed for at sætte x udfør ja, da man jo enten stemmer ja eller nej, se dog nedenfor.«

Udenrigsministeriet har i anledning af klagen ved e-mail af 9. juni 2022 til Indenrigs- og Boligministeriet bl.a. oplyst følgende:

»Ordlyden på stemmesedlen ved folkeafstemningen den 1. juni 2022 var: »Stemmer du ja eller nej til, at Danmark kan deltage i det europæiske samarbejde om sikkerhed og forsvar ved at afskaffe EU-forsvarsforbeholdet? (Forslag til lov om Danmarks deltagelse i det europæiske samarbejde om sikkerhed og forsvar ved at afskaffe EU-forsvarsforbeholdet)«. Det fremgik således af stemmesedlens ordlyd, at der ved folkeafstemningen skulle tages stilling til det lovforslag, hvis titel var angivet i parentes på stemmesedlen, idet der kunne stemmes ja eller nej til lovforslaget. Ordlyden på stemmesedlen var i overensstemmelse med den af indenrigs- og boligministeren fastsatte bekendtgørelse nr. 448 af 12. april 2022 om indholdet af stemmesedlen til brug ved folkeafstemningen den 1. juni 2022. I tillæg til det på stemmesedlen anførte blev vælgerne vejledt om stemmeafgivningen ved opslag i stemmerummet.

Udenrigsministeriet vurderer på den baggrund, at der ikke var tvivl om afstemningstemaet for folkeafstemningen den 1. juni 2022. Det bemærkes i denne forbindelse, at regeringen forud for folkeafstemningen lancerede en større oplysningskampagne med hjemmesiden www.1.juni.dk, hvor borgere kunne finde yderligere oplysninger og baggrund om folkeafstemningen.«

Indenrigs- og Boligministeriet har i sin udtalelse i anledning af klagen henvist til bestemmelserne i folketingsvalglovens § 98 og § 99, stk. 3. Af lovens § 98 følger, at der på stemmesedlerne ved folkeafstemninger klart adskilt skal være trykt ordene »Ja« og »Nej«, og at indenrigs- og boligministeren fastsætter nærmere regler om stemmesedlernes indhold og udformning. Af lovens § 99, stk. 3, følger,

at vælgerne, der stemmer for lovforslaget eller loven, ved stemmeafgivningen sætter et kryds ved ordet »Ja« på stemmesedlen, mens vælgerne, der stemmer imod, sætter et kryds ved ordet »Nej«, og at der ved opslag i stemmerummet skal gives vælgerne vejledning herom.

Indenrigs- og Boligministeriet har endvidere oplyst, at følgende fremgår af § 2, stk. 1, i bekendtgørelse om indholdet af stemmesedlen til brug ved folkeafstemningen den 1. juni 2022 (bekendtgørelse nr. 448 af 12. april 2022):

»§ 2. På stemmesedlen begyndende fra stemmesedlens venstre kant anføres med fede typer »Stemmer du ja eller nej til, at Danmark kan deltage i det europæiske samarbejde om sikkerhed og forsvar ved at afskaffe EU-forsvarsforbeholdet?«. Umiddelbart herunder begyndende fra stemmesedlens venstre kant anføres med almindelige typer »(Forslag til lov om Danmarks deltagelse i det europæiske samarbejde om sikkerhed og forsvar ved at afskaffe EU-forsvarsforbeholdet)«.«

Indenrigs- og Boligministeriet har endelig redegjort for indholdet af den vejledning, der blev givet ved opslag i stemmerummene i henhold til folketingsvalglovens § 99, stk. 3, 2. pkt. Her fremgik det, at der stemmes om det forslag til lov om Danmarks deltagelse i det europæiske samarbejde om sikkerhed og forsvar ved at afskaffe EU-forsvarsforbeholdet, der er vedtaget af Folketinget. Det fremgik endvidere, at den, der stemmer for lovforslaget, sætter X ved Ja, og at den, der stemmer imod lovforslaget, sætter X ved Nej.

Med hensyn til klagen har Indenrigs- og Boligministeriet noteret sig Udenrigsministeriets beskrivelse og vurdering af, at der ikke var tvivl om afstemningstemaet.

Klagen har herefter ikke givet Indenrigs- og Boligministeriet anledning til bemærkninger på dette punkt.

Oplysninger på valgkortet

Endelig har Jørgen Ib Heintz klaget over visse oplysninger på valgkortet. Jørgen Ib Heintz har således i sin e-mail af 1. juni 2022 til Indenrigs- og Boligministeriet bl.a. påpeget, at der på valgkortet står: »Hvis du har brevstemt til et valg, kan du ikke stemme på valgdagen«. Jørgen Ib Heintz har hertil anført, at han ikke kan forstå, at hvis han bare én gang har brevstemt – til et eller andet valg – er han udelukket fra at stemme på denne valgdag.

Indenrigs- og Boligministeriet har i anledning af denne del af klagen henvist til folketingsvalglovens § 67, hvoraf fremgår, at en vælger, der har afgivet en brevstemme, der er taget i betragtning, ikke kan stemme ved afstemningen på valgdagen. Ministeriet har hertil for god ordens skyld oplyst, at en vælger alene er udelukket fra at stemme på valgdagen for det konkrete valg, som den pågældende vælger har brevstemt ved.

Udvalget tager i det hele det af Gladsaxe Kommune og Indenrigs- og Boligministeriet oplyste til efterretning.

17) *Diana Spatafora, København*, har den 1. juni 2022 klaget over, at hun samme dag blev afvist i forbindelse med, at hun ville afgive sin stemme på afstemningsstedet 3. Indre By, Rådhushallen i Københavns Kommune, til folkeafstemningen.

Københavns Kommune har i anledning af klagen ved brev af 1. juni 2022 oplyst Indenrigs- og Boligministeriet, at Diana Spatafora mødte op på 3. Indre By, Rådhushallen, kl. 19.30 den 1. juni 2022 for at stemme til folkeafstemningen. Diana Spatafora fik at vide, at hun ikke kunne stemme på valgstedet, da hendes folkeregisteradresse hører til 1. Nord, Strandvejsskolen, som hun derfor skulle stemme på.

Indenrigs- og Boligministeriet har i sin udtalelse i anledning af klagen henvist til bestemmelserne i folketingsvalglovens § 96, § 99, stk. 1 og 2, § 20, § 45, stk. 1, og § 47. Ministeriet har oplyst, at det følger af lovens § 20, sidste punktum, § 45, stk. 1, og § 47, 1. pkt., at vælgeren på valgdagen alene kan udøve sin ret til at stemme ved at møde frem på vælgerens afstemningssted, som fremgår af valgkortet. Af lovens § 99, stk. 2, følger endvidere, at det efter ansøgning er muligt at skifte afstemningssted, hvis ønsket om at skifte afstemningssted er begrundet i vælgerens handicap eller nedsatte førlighed. Det er derimod ikke muligt at ændre afstemningssted af andre årsager, der ikke vedrører vælgerens handicap eller nedsatte førlighed, f.eks. at det af rent logistiske årsager er nemmere for vælgeren at stemme på et bestemt afstemningssted. Ministeriet har ydermere oplyst, at dette fremgår af afsnit 4.10. i ministeriets vejledning nr. 9384 af 7. april 2022 om afholdelse af folkeafstemning den 1. juni 2022 om Danmarks deltagelse i det europæiske samarbejde om sikkerhed og forsvar ved at afskaffe EU-forsvarsforbeholdet.

Med hensyn til klagen har Indenrigs- og Boligministeriet noteret sig Københavns Kommunes oplysninger i brevet af 1. juni 2022 om, at Diana Spataforas folkeregisteradresse hører til afstemningsstedet 1. Nord, Strandvejsskolen, og at Diana Spatafora derfor skulle stemme på dette afstemningssted på valgdagen ved folkeafstemningen den 1. juni 2022.

Københavns Kommunes udtalelse har herefter ikke givet Indenrigs- og Boligministeriet anledning til bemærkninger.

Udvalget tager det af Københavns Kommune og Indenrigs- og Boligministeriet oplyste til efterretning.

18) *Dagny Susanne Linde, København*, har den 1. juni 2022 klaget over den vejledning, som hun fik af Københavns Kommune i forbindelse med en flytning kort før afstemningsdagen.

Dagny Susanne Linde indgav sin klage mundtligt på afstemningsdagen, og den blev registreret i afstemningsbogen. Af et udsnit af afstemningsbogen fremgår følgende:

»Dagny Susanne Linde – Kvittering fra folkeregisteret flytn. 24. maj 2022. Folkeregisteret oplyser borgeren er opført som vælger i Køge Kommune og at hun er blevet vejledt til at kunne møde op på valgstedet med ID. Borgeren ønsker at klage over manglende vejledn. på hjemmesiden og er blevet vejledt til at benytte hjemmesiden. Borgeren har givet mundtligt tilsagn om registrering af navn. Hun har modtaget kvittering om flytn. til KBH 24. maj 2022.«

Københavns Kommune har i anledning af klagen den 3. juni 2022 oplyst Indenrigs- og Boligministeriet følgende:

»I forbindelse med valgfavviklingen den 1. juni 2022 på 5. Vest, Nørrebro Park Skole henvendte Dagny Susanne Linde, cpr.nr. [...], sig på valgstedet for at stemme. Da hun ikke

var optaget på valglisten, kontaktede valgsekretæren Folkeregistret, som bekræftede, at vælgeren ikke havde valgtret i Københavns Kommune.

Vælgeren anmeldte flytning i e-flyt den 8. maj med flyttedato gældende fra den 25. maj 2022. Ved anmeldelsen i e-flyt blev hun vejledt om, at hun skulle stemme i Køge, da flyttedatoen til København – den 25. maj 2022 – lå efter skæringsdatoen for automatisk optagelse på valglisten for tilflyttere til København. Skæringsdatoen for tilflyttere var den 17. maj 2022.

Af e-flyt fremgår det, at kvinden den 8. maj 2022 kl. 19.20 i forbindelse med flytteanmeldelsen har modtaget valginformation. Informationen lyder således: »Hvis du er flyttet og afgivet flytteanmeldelse, og kommunen har accepteret flytningen senest tirsdag den 17. maj 2022, skal du stemme på det valgsted, der er tilknyttet din nye adresse i kommunen. Sker flytteanmeldelsen senere, skal du stemme på dit gamle valgsted og det valgsted, der er tilknyttet den adresse du er fraflyttet.« Vejledningen er den samme i alle kommuner i landet.

Det fremgår af klagen, at vælgeren ikke mener, at der er information på hjemmesiden. På Københavns Kommunes hjemmeside er der information om valgtret – se illustration 1. Det er korrekt, at informationen ikke tager højde for de vælgere, som er flyttet, da denne information sendes direkte til de berørte vælgere, som beskrevet oven for.

Københavns Kommune beklager, at vælgeren ikke oplever at have fået den nødvendige information på hjemmesiden og vil fremover lade det fremgå, at man som vælger skal være opmærksom på, hvor man skal stemme, hvis man flytter kommune efter skæringsdatoen.«

Københavns Kommune vedlagde udtalelsen en udskrift fra kommunens hjemmeside (»illustration 1«) med information til vælgere om valgtret til folkeafstemningen. Af udskriften fremgår ingen oplysninger om, hvilken valgliste man optages på, hvis man flytter mellem kommuner op til en folkeafstemning.

Indenrigs- og Boligministeriet har i sin udtalelse i anledning af klagen henvist til bestemmelserne i folketingsvalglovens § 96, stk. 2, 1. pkt., og § 18, stk. 4. Af den sidstnævnte bestemmelse fremgår, at vælgere, der senere end 15.-dagen før valgdagen er flyttet til en anden kommune eller inden for kommunen, eller som senere end denne dag har anmeldt flytning, skal forblive optaget på valglisten under den hidtidige bopæl.

Indenrigs- og Boligministeriet har endvidere oplyst, at følgende fremgår af afsnit 4.2.1 i vejledning nr. 9384 af 7. april 2022 om afholdelse af folkeafstemning onsdag den 1. juni 2022 om Danmarks deltagelse i det europæiske samarbejde med sikkerhed og forsvar ved at afskaffe EU-forsvarsforbeholdet:

»Vælgere, der senere end tirsdag den 17. maj 2022 flytter fra kommunen, skal således forblive optaget på valglisten i fraflytningskommunen, se lovens § 18, stk. 4. Tilflytningskommunen skal i overensstemmelse med sin almindelige vejledningsforpligtelse oplyse disse vælgere om, at de kan stemme på afstemningsdagen på afstemningsstedet i den hidtidige bopælskommune eller brevstemme, herunder om

sidste frist for brevstemmeafgivning og om, at brevstemmen skal stiles til fraflytningskommunen.«

Indenrigs- og Boligministeriet har noteret sig Københavns Kommunes oplysninger om vejledningen af klageren i e-flyt i forbindelse med anmeldelse af flytning og kommunens oplysning om fremadrettet at ville lade det fremgå af hjemmesiden, at man som vælger skal være opmærksom på, hvor man skal stemme, hvis man flytter kommune efter skæringsdatoen.

Københavns Kommunes oplysninger har herefter ikke givet Indenrigs- og Boligministeriet anledning til bemærkninger.

Udvalget tager det af Københavns Kommune og Indenrigs- og Boligministeriet oplyste til efterretning og noterer sig i lighed med ministeriet det af kommunen oplyste om, at man vil lade det fremgå, at man som vælger skal være opmærksom på, hvor man skal stemme, hvis man flytter kommune efter skæringsdatoen.

19) Erik Boye Kirk, *Trustrup*, har den 1. juni 2022 over for Norddjurs Kommune klaget over, at han af en valgstyrrer på afstemningsstedet Kulturhuset Stationen i Trustrup i Norddjurs Kommune blev nægtet adgang til afstemningsstedet under henvisning til, at han havde tilkendegivet sin holdning til afstemningen ved at bære et skilt med ordet »nej« og en badge, som angav hans partitilhørsforhold.

Norddjurs Kommune har i anledning af klagen og den beskrevne episode oplyst, at Erik Boye Kirk ankom til afstemningsstedet iført sort hat, hvorpå var påklippet et stort nej. Samtidig bar han en badge med den socialdemokratiske rose. Erik Boye Kirk blev stoppet af en valgstyrrer ved indgangen og bedt om at gå, da han tydeligt for alle tilkendegav sit synspunkt til at stemme. Efter lidt tumult frem og tilbage fik Erik Boye Kirk afgivet sin stemme og fik en undskyldning fra valgstyrreren, som da havde læst op på og var blevet belært om reglerne om valgagitation på afstemningsstederne. Valgstyrrerformanden hjalp herefter med at skrive klagen.

Indenrigs- og Boligministeriet har i sin udtalelse i anledning af klagen henvist til bestemmelsen i folketingsvalglovens § 50, hvoraf det bl.a. fremgår, at valgstyrrerne påser, at vælgerne ikke udsættes for valgagitation eller anden form for holdningsmæssig påvirkning i valglokalerne eller andre steder i umiddelbar tilknytning hertil. Ministeriet har endvidere henvist til afsnit 7.6 i ministeriets vejledning nr. 9384 af 7. april 2022 om afholdelse af folkeafstemning onsdag den 1. juni 2022 om Danmarks deltagelse i det europæiske samarbejde om sikkerhed og forsvar ved at afskaffe EU-forsvarsforbeholdet.

Indenrigs- og Boligministeriet har oplyst, at det bl.a. fremgår af det nævnte afsnit i vejledningen, at det normalt ikke i sig selv er nok til, at valgstyrrerne skal skride ind, at vælgerne, der møder op for at stemme, bærer emblemer, mærkater el.lign. med opfordringer til at stemme på en bestemt måde. Tilsvarende gælder opfordringer til at stemme på et bestemt parti. Efter ministeriets opfattelse er det normalt heller ikke i sig selv nok til, at valgstyrrerne skal skride ind, at vælgerne, der møder op for at stemme til en folkeafstemning, hvor man kan stemme enten »ja« eller »nej«, bærer en hat påklippet ordet »nej«.

Med hensyn til klagen har Indenrigs- og Boligministeriet oplyst, at ministeriet finder det beklageligt, at Erik Boye Kirk i første omgang uretmæssigt under henvisning til reglerne om forbud mod valgagitation og anden holdningsmæssig påvirkning i valglokalerne blev nægtet adgang til sit afstemningssted, fordi han bar et skilt med ordet »nej« og en badge, som angav hans partitilhørsforhold. Ministeriet har dog noteret sig, at Erik Boye Kirk alligevel fik afgivet sin stemme og efterfølgende fik en undskyldning fra valgstyrreren på afstemningsstedet.

Udvalget tilslutter sig Indenrigs- og Boligministeriets opfattelse om det beklagelige i episoden, men noterer sig i lighed med ministeriet, at Erik Boye Kirk alligevel fik afgivet sin stemme og modtog en undskyldning fra valgstyrreren.

20) Jim S. Scherning, *Rudkøbing*, har ved e-mail af 1. juni 2022 klaget over, at hans ægtefælle, der har et synshandicap, fik afvist at få hjælp alene af Jim S. Scherning ved stemmeafgivningen den 1. juni 2022 på afstemningsstedet i Rudkøbing, Langeland. Personalet på valgstedet fastholdt, at der skulle være én valgstyrrer eller tilforordnet inde i rummet sammen med dem, på trods af at parret flere gange gjorde personalet opmærksom på, at de tog fejl. Jim S. Scherning har videre oplyst, at de efterkom personalets anvisning for at undgå, at situationen blev mere ydmygende for hans kone eller skulle blive til en konflikt, og for at få mulighed for at deltage i valget. Endelig har Jim S. Scherning anført, at hans kone anmodede personen, der skulle sikre den demokratiske proces, om at sætte sig ind i reglerne, så andre ikke skulle udsættes for samme behandling, og at vedkommende »så på hende, som om hun var mindre bemidlet«.

Langeland Kommune har i anledning af klagen oplyst, at Jim S. Schernings ægtefælle mødte op med blindestok, fik udleveret en stemmeseddel og oplyste, at hendes mand ville hjælpe hende. Parret gik hen til stemmeboksen, hvor den tilforordnede fejlagtigt oplyste, at den tilforordnede skulle med ind. Der opstod i den forbindelse diskussion, og derfor blev der hurtigt kaldt på hjælp fra valgsekretæren, som på daværende tidspunkt opholdt sig i et andet lokale. Inden valgsekretæren var til stede og situationen blev forklaret, havde Jim S. Schernings ægtefælle stemt under overværelse af hendes mand og den tilforordnede, og parret havde forladt afstemningsstedet. Situationen blev herefter noteret i valgbogen.

I forbindelse med en anden valgklage om hjælp til stemmeafgivning fra Jonas Petersen (se nr. 21 nedenfor) har Langeland Kommune i en supplerende udtalelse af 13. juni 2022 oplyst, at episoden gør, at der fremadrettet bliver et øget fokus på reglerne om hjælp til stemmeafgivningen. Undervisning af de valgtilforordnede bliver fremadrettet ligeledes skærpet.

Indenrigs- og Boligministeriet har i sin udtalelse i anledning af klagen henvist til bestemmelserne i folketingsvalglovens § 99, stk. 1, og § 49, stk. 1 og 2, og anført, at det følger af folketingsvalglovens § 49, stk. 2, 3. pkt., at en vælger, der har en umiddelbart konstaterbar eller dokumenterbar fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse, kan få hjælp alene af én personlig hjælper, hvis vælgeren fremsætter ønske herom over for en valgstyrrer eller tilforordnet vælger.

Indenrigs- og Boligministeriet har desuden henvist til vejledning nr. 9384 af 7. april 2022 om afholdelse af folkeafstemning onsdag den 1. juni 2022 om Danmarks deltagelse i det europæiske samarbejde om sikkerhed og forsvar ved at afskaffe EU-forsvarsforbeholdet afsnit 7.4.1 og 7.4.2, hvoraf følgende bl.a. fremgår om personlig bistand og hjælp ved stemmeafgivning:

»Det er vælgeren selv og ingen andre, der over for en valgstyrelse eller tilforordnet vælger skal forlange at få personlig bistand eller hjælp ved brug af hjælpemidler til sin stemmeafgivning. Ingen vælger er tvunget til at modtage personlig bistand eller hjælp ved brug af hjælpemidler ved stemmeafgivningen. En valgstyrelse eller tilforordnet vælger kan således ikke betinge en vælgers adgang til at afgive stemme af, at vælgeren accepterer at lade sig bistå ved stemmeafgivningen eller benytter de hjælpemidler, der er stillet til rådighed, fordi valgstyrelsen eller den tilforordnede vælger skønner, at vedkommende vil have behov herfor.

[...]

Vælgeren kan i visse tilfælde forlange, at personlig bistand ydes alene af én person, som vælgeren selv har udpeget, dvs. uden at der tillige skal medvirke en valgstyrelse eller tilforordnet vælger.

To betingelser skal være opfyldt, for at den personlige bistand kan ydes alene af en person, som vælgeren selv har udpeget: 1) Vælgeren skal udtrykkeligt og utvetydigt tilkendegive et ønske herom, og 2) ønsket skal være begrundet i en umiddelbart konstaterbar eller dokumenterbar fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse, se lovens § 49, stk. 2, 3. pkt.

Betingelse 1: Udtrykkelig og utvetydig tilkendegivelse

For at personlig bistand kan ydes alene af én person, som vælgeren selv har udpeget, skal vælgeren over for en valgstyrelse eller tilforordnet vælger udtrykkeligt og utvetydigt tilkendegive et ønske herom. Vælgerens ønske om alene at få hjælp af en personligt udpeget hjælper skal dermed være udtrykkeligt og utvetydigt og må ikke kunne misforstås.

Det er vælgeren selv, der over for en valgstyrelse eller tilforordnet vælger skal udtrykke, at vælgeren alene ønsker hjælp af en personligt udpeget hjælper. Valgstyrelserne og de tilforordnede vælgere har desuden ikke pligt til at spørge, om vælgeren alene ønsker hjælp til stemmeafgivningen af én personligt udpeget hjælper.

Det er valgstyrelsen eller den tilforordnede vælger, der vurderer, om vælgeren udtrykkeligt og utvetydigt tilkendegiver et ønske herom.

[...]

Betingelse 2: Umiddelbart konstaterbar eller dokumenterbar fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse

Vælgerens ønske om at få hjælp alene af én person, som vælgeren selv har udpeget, skal være begrundet i en umiddelbart konstaterbar eller dokumenterbar fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse.

En »umiddelbart konstaterbar eller dokumenterbar fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse« er en funktionsnedsættelse, som valgstyrelserne eller de tilforordnede vælgere kan se eller konstatere, f.eks. i form af brækkede lemmer m.v. eller brug af kørestol, krykkestokke, mobilitystok, førerhund el.lign.

Det omfatter også funktionsnedsættelser, som ikke umiddelbart er synlige, men som vælgeren kan dokumentere, f.eks. i form af ledsagekort eller parkeringskort for personer med handicap udstedt af Danske Handicaporganisationer eller en lægeerklæring eller en erklæring/attest udstedt af en offentlig myndighed.

Det er valgstyrelsen eller den tilforordnede vælger, der vurderer, om betingelsen er opfyldt og dermed, om personlig bistand kan ydes alene af en personligt udpeget hjælper.

Hvis det vurderes, at personlig bistand ikke kan ydes alene af en personligt udpeget hjælper – fordi en eller begge af ovenstående betingelser ikke er opfyldt – skal vælgeren i stedet tilbydes, at personlig bistand ydes af en personligt udpeget hjælper sammen med en valgstyrelse eller tilforordnet vælger, eller at personlig bistand ydes af to valgstyrelser eller tilforordnede vælgere.

Indenrigs- og Boligministeriet har desuden oplyst, at ministeriet den 20. april 2022 har sendt et brev til alle landets kommuner sammen med en informationsfolder om hjælp til stemmeafgivning og hjælpemidler ved folkeafstemningen den 1. juni 2022. Af brevet fremgår følgende:

»Indenrigs- og Boligministeriet opfordrer kommunerne til at gøre informationsfolderen tilgængelig for vælgerne, f.eks. i borgerservice eller på kommunens hjemmeside, og at viderefordre informationsfolderen til valgstyrelser, tilforordnede vælgere og stemmemodtagere.

[...]

Ved hvert valg får Indenrigs- og Boligministeriet henvendelser fra borgere og organisationer om episoder, hvor valgstyrelser og tilforordnede vælgere ikke har været tilstrækkeligt bekendt med reglerne om hjælp til stemmeafgivning. Ministeriet skal derfor indskærpe, at kommunerne skal sikre, at valgstyrelser og tilforordnede vælgere samt brevstemmemodtagere har modtaget tilstrækkelig instruktion, så de er bekendt med reglerne om hjælp til stemmeafgivning, herunder muligheden for at få hjælp alene af én person.

Indenrigs- og Boligministeriet har oplyst, at det er ministeriets opfattelse, at Jim S. Schernings ægtefælle – som sagen foreligger oplyst – er omfattet af den persongruppe, der efter valglovgivningen har ret til at få hjælp til stemmeafgivningen alene af én personligt hjælper.

Det er således Indenrigs- og Boligministeriets opfattelse, at Jim S. Schernings ægtefælle skulle have mulighed for at afgive sin stemme alene med hjælp af Jim S. Scherning, såfremt hun fremsatte ønske herom over for valgstyrelsen eller den valgtilforordnede, hvilket hun – som sagen foreligger oplyst – gjorde. Indenrigs- og Boligministeriet finder det derfor beklageligt, at Jim S. Schernings ægtefælle ikke fik lov til at afgive sin stemme alene med hjælp af Jim S. Scherning.

Med hensyn til klagen har Indenrigs- og Boligministeriet noteret sig, at Langeland Kommune har oplyst, at den valgtilforordnede fejlagtigt oplyste til Jim S. Scherning og hans ægtefælle, at den valgtilforordnede skulle med ind i stemmerummet, og at den valgtilforordnede derfor overværede stemmeafgivningen. Langeland Kommune har således erkendt, at der i det konkrete tilfælde er sket en fejl.

Indenrigs- og Boligministeriet har desuden noteret sig, at Langeland Kommune har oplyst, at der fremadrettet vil være et øget fokus på reglerne om hjælp til stemmeafgivningen, og at undervisningen af de valgtilforordnede vil blive skærpet.

Langeland Kommunes udtalelse giver herefter – henset til at Langeland Kommune således har erkendt, at der i det konkrete tilfælde er sket en fejl, og at kommunen fremadrettet vil have øget fokus på reglerne om hjælp til stemmeafgivningen og vil skærpe undervisningen af de valgtilforordnede – ikke Indenrigs- og Boligministeriet anledning til bemærkninger.

Udvalget tilslutter sig Langeland Kommunes beklagelse og Indenrigs- og Boligministeriets karakteristik af forløbet som beklageligt. Udvalget noterer sig endvidere, at Langeland Kommune fremover vil have øget fokus på reglerne om hjælp til stemmeafgivningen og vil skærpe undervisningen af de valgtilforordnede. Udvalget opfordrer Indenrigs- og Boligministeriet til – gerne i samarbejde med KL – at overveje, om kommunerne kan gives bedre forudsætninger for tydeligt at formidle reglerne om bistand til vælgere med funktionsnedsættelse i vejledningsindsatsen over for valgtilforordnede, særlig for så vidt angår nye regler.

21) Jonas Petersen, Rudkøbing, har ved e-mail af 6. juni 2022 klaget over hjælp til stemmeafgivning den 1. juni 2022 på afstemningsstedet i Rudkøbing, Langeland. Jonas Petersen har bl.a. oplyst, at han ved sin ankomst til valgstedet omkring klokken 18.00 var ledsaget, da han har et fysisk handicap i form af blindhed. Da han afleverede sit valgkort til en valgtilforordnet, spurgte han samtidig ind til de nye overlægsplader til blinde og svagseende, og han fik dem herefter udleveret sammen med stemmesedlen. Umiddelbart efter henvendte den valgtilforordnede sig til en kollega og spurgte, om kollegaen gik med ind i stemmeboksen, på trods af at Jonas Petersen ikke havde ytret ønske om at modtage hjælp til at afgive stemme, da han med overlægspladen som hjælpemiddel var i stand til selv at udfylde stemmesedlen. Jonas Petersen har anført, at dette strider imod Folketingsvalglovens § 61, stk. 4, som foreskriver, at hjælp kun kan ydes, såfremt han ikke er i stand til at udfylde stemmesedlen.

Jonas Petersen har oplyst, at han herefter blev ledsaget til stemmeboksen, hvor han modtog instruktion i at benytte hjælpemidlet (overlægspladen). Efter instruktionen gav han klart og utvetydigt besked om, at han ønskede at være alene ved stemmeafgivningen. Den valgtilforordnede oplyste, at han stod lige bagved Jonas Petersen, som endnu engang klart og utvetydigt gjorde opmærksom på, at han ønskede at afgive stemmen alene, og at det var det, hjælpemidlet var til for. Til dette svarede den valgtilforordnede, at han var valgtilforordnet. Jonas Petersen har anført, at ovenstående også var i strid med folketingsvalglovens § 61, stk. 4, da den valgtilforordnede blev i stemmeboksen imod Jonas Petersens vilje, og folketingsvalglovens § 61, stk. 3, der foreskriver, at vælgeren udfylder stemmesedlen uden overværelse af andre. Jonas Petersen har desuden anført, at det var en krænkelse af stemmehemmeligheden, som er sikret af grundlovens § 31, stk. 1.

Endelig har Jonas Petersen oplyst, at det er hans vurdering, at den valgtilforordnede ikke kan have været i tvivl om, at hans tilstedeværelse var uønsket, da Jonas Petersen gentagne gange ytrede, at han ønskede at være alene ved stemmeafgivelsen. Jonas Petersen har anført, at han ifølge folketingsvalglovens § 61, stk. 4, på grund af sit handicap har ret til at afgive sin stemme alene sammen med en personlig udvalgt hjælper, såfremt han utvetydigt udtrykker ønske om dette. Jonas Petersen ser derfor ingen muligheder for, at hans ønske om, at den valgtilforordnede forlod stemmeboksen, kunne misforstås.

Langeland Kommune har i anledning af klagen oplyst, at Jonas Petersen mødte med en blindestok og en ledsager og fik udleveret en stemmeseddel. Den tilforordnede tilbød at hente en overlægsplade, men Jonas Petersen sagde, at det ikke var nødvendigt. Jonas Petersen gik ind i stemmeboksen sammen med sin ledsager. Den tilforordnede gik fejlagtigt med ind i stemmeboksen og overhørte, at ledsageren sagde, hvor der stod ja og nej. Herefter var der ikke yderligere dialog mellem vælgeren, ledsageren og den tilforordnede. Langeland Kommune har endvidere oplyst, at episoden ikke er skrevet ind i valgbogen, da episoden ikke var videreinformet til formanden eller sekretærer. Episoden blev den 9. juni 2022 beskrevet af den valgtilforordnede.

Indenrigs- og Boligministeriet har den 10. juni 2022 sendt Langeland Kommunes udtalelse i høring til Jonas Petersen. I et høringssvar af 12. juni 2022 har Jonas Petersen bl.a. oplyst, at han ikke er enig i, at de valgtilforordnede tilbød ham en overlægsplade som hjælpemiddel, og at Jonas Petersen frasagde sig dette. Jonas Petersen har anført, at han og ledsageren efterspurgte en overlægsplade, og at han afgav sin stemme ved hjælp af redskabet. Han fortolker kommunens redegørelse om, at den valgtilforordnede fejlagtigt gik med ind i stemmeboksen, som en erkendelse af, at Jonas Petersen ikke havde bedt om at modtage hjælp til stemmeafgivelsen.

Jonas Petersen har desuden bemærket, at den valgtilforordnede overhørte dialogen mellem Jonas Petersen og ledsageren. Jonas Petersen har anført, at den valgtilforordnede med sin tilstedeværelse i stemmeboksen, på trods af at Jonas Petersen ikke ønskede hjælp, må have vurderet, at han har skullet bistå som kontrolinstans. Jonas Petersen har på den baggrund udtrykt forundring over, at den valgtilforordnede blot overhørte og ikke visuelt sikrede sig, at den biståede hjælp var givet korrekt.

Jonas Petersen har fremhævet, at Langeland Kommune ikke har erkendt, at han gentagne gange verbalt bad den valgtilforordnede om at forlade stemmeboksen efter instruktionen til hjælpemidlet, da Jonas Petersen ønskede at afgive sin stemme alene. Dette er ifølge Jonas Petersen det centrale punkt i klagen. Endelig har Jonas Petersen udtrykt forundring over, at hændelsen ikke blev dokumenteret i valgbogen, da han mod sin vilje modtog hjælp til stemmeafgivelsen.

Indenrigs- og Boligministeriet har den 13. juni 2022 sendt Jonas Petersens høringssvar i høring til Langeland Kommune. Langeland Kommune har i en supplerende udtalelse af 13. juni 2022 oplyst, at kommunen har erkendt,

at den valgtilforordnede fejlagtigt gik med ind i stemmeboksen, og at episoden ikke er optaget i valgbogen. Kommunen har beklaget den fejlagtige episode, og at den valgtilforordnede ikke opfattede Jonas Petersens budskab om, at han havde krav på at afgive din stemme alene eller i selskab med en selvvalgt ledsager.

Langeland Kommune har desuden oplyst, at den valgtilforordnede gav sin version af episoden telefonisk, efter at klagen var fremkommet. Kommunen har oplyst, at den valgtilforordnedes opfattelse af episoden er langt fra sammenfaldende med Jonas Petersens version. På intet tidspunkt blev valgformanden eller sekretæren hidkaldt efter Jonas Petersen eller den valgtilforordnedes ønske om at få klarhed over reglerne.

Langeland Kommune har desuden oplyst, at episoden gør, at der fremadrettet bliver et øget fokus på reglerne om hjælp til stemmeafgivningen. Ligeledes bliver undervisningen af de valgtilforordnede fremadrettet skærpet.

Indenrigs- og Boligministeriet har i sin udtalelse i anledning af klagen henvist til folketingsvalglovens § 99, stk. 1, og § 49, stk. 1 og 2, og oplyst, at det følger af folketingsvalglovens § 49, stk. 2, 3. pkt., at en vælger, der har en umiddelbart konstaterbar eller dokumenterbar fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse, kan få hjælp alene af én personlig hjælper, hvis vælgeren fremsætter ønske herom over for en valgstyrrer eller tilforordnet vælger.

Indenrigs- og Boligministeriet har desuden henvist til vejledning nr. 9384 af 7. april 2022 om afholdelse af folkeafstemning onsdag den 1. juni 2022 om Danmarks deltagelse i det europæiske samarbejde om sikkerhed og forsvar ved at afskaffe EU-forsvarsforbeholdet, hvor følgende bl.a. fremgår af afsnit 7.4.1 og 7.4.2 om personlig bistand og hjælp ved stemmeafgivning:

»Det er vælgeren selv og ingen andre, der over for en valgstyrrer eller tilforordnet vælger skal forlange at få personlig bistand eller hjælp ved brug af hjælpemidler til sin stemmeafgivning. Ingen vælger er tvunget til at modtage personlig bistand eller hjælp ved brug af hjælpemidler ved stemmeafgivningen. En valgstyrrer eller tilforordnet vælger kan således ikke betinge en vælgers adgang til at afgive stemme af, at vælgeren accepterer at lade sig bistå ved stemmeafgivningen eller benytter de hjælpemidler, der er stillet til rådighed, fordi valgstyrreren eller den tilforordnede vælger skønner, at vedkommende vil have behov herfor.

[...]

Vælgeren kan i visse tilfælde forlange, at personlig bistand ydes alene af én person, som vælgeren selv har udpeget, dvs. uden at der tillige skal medvirke en valgstyrrer eller tilforordnet vælger.

To betingelser skal være opfyldt, for at den personlige bistand kan ydes alene af en person, som vælgeren selv har udpeget: 1) Vælgeren skal udtrykkeligt og utvetydigt tilkendegive et ønske herom, og 2) ønsket skal være begrundet i en umiddelbart konstaterbar eller dokumenterbar fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse, se lovens § 49, stk. 2, 3. pkt.

Betingelse 1: Udtrykkelig og utvetydig tilkendegivelse

For at personlig bistand kan ydes alene af én person, som vælgeren selv har udpeget, skal vælgeren over for en valg-

styrrer eller tilforordnet vælger udtrykkeligt og utvetydigt tilkendegive et ønske herom. Vælgerens ønske om alene at få hjælp af en personlig udpeget hjælper skal dermed være udtrykkeligt og utvetydigt og må ikke kunne misforstås.

Det er vælgeren selv, der over for en valgstyrrer eller tilforordnet vælger skal udtrykke, at vælgeren alene ønsker hjælp af en personlig udpeget hjælper. Valgstyrrerne og de tilforordnede vælgere har desuden ikke pligt til at spørge, om vælgeren alene ønsker hjælp til stemmeafgivningen af én personlig udpeget hjælper.

Det er valgstyrreren eller den tilforordnede vælger, der vurderer, om vælgeren udtrykkeligt og utvetydigt tilkendegiver et ønske herom.

[...]

Betingelse 2: Umiddelbart konstaterbar eller dokumenterbar fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse

Vælgerens ønske om at få hjælp alene af én person, som vælgeren selv har udpeget, skal være begrundet i en umiddelbart konstaterbar eller dokumenterbar fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse.

En »umiddelbart konstaterbar eller dokumenterbar fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse« er en funktionsnedsættelse, som valgstyrrerne eller de tilforordnede vælgere kan se eller konstatere, f.eks. i form af brækkede lemmer m.v. eller brug af kørestol, krykkestokke, mobilitystok, førerhund el.lign.

Det omfatter også funktionsnedsættelser, som ikke umiddelbart er synlige, men som vælgeren kan dokumentere, f.eks. i form af ledsagekort eller parkeringskort for personer med handicap udstedt af Danske Handicaporganisationer eller en lægeerklæring eller en erklæring/attest udstedt af en offentlig myndighed.

Det er valgstyrreren eller den tilforordnede vælger, der vurderer, om betingelsen er opfyldt og dermed, om personlig bistand kan ydes alene af en personlig udpeget hjælper.

Hvis det vurderes, at personlig bistand ikke kan ydes alene af en personlig udpeget hjælper – fordi en eller begge af ovenstående betingelser ikke er opfyldt – skal vælgeren i stedet tilbydes, at personlig bistand ydes af en personlig udpeget hjælper sammen med en valgstyrrer eller tilforordnet vælger, eller at personlig bistand ydes af to valgstyrrere eller tilforordnede vælgere.«

Indenrigs- og Boligministeriet har den 20. april 2022 sendt et brev til alle landets kommuner sammen med en informationsfolder om hjælp til stemmeafgivning og hjælpemidler ved folkeafstemningen den 1. juni 2022. Af brevet fremgår følgende:

»Indenrigs- og Boligministeriet opfordrer kommunerne til at gøre informationsfolderen tilgængelig for vælgerne, f.eks. i borgerservice eller på kommunens hjemmeside, samt at videreformidle informationsfolderen til valgstyrrere, tilforordnede vælgere og stemmemodtagere.

[...]

Ved hvert valg får Indenrigs- og Boligministeriet henvendelser fra borgere og organisationer om episoder, hvor valgstyrrere og tilforordnede vælgere ikke har været tilstrækkeligt bekendt med reglerne om hjælp til stemmeafgivning. Ministeriet skal derfor indskærpe, at kommunerne skal

sikre, at valgstyrelse og tilfornordnede vælgere samt brevstemmemodtagere har modtaget tilstrækkelig instruktion, så de er bekendt med reglerne om hjælp til stemmeafgivning, herunder muligheden for at få hjælp alene af én person.«

Indenrigs- og Boligministeriet har oplyst, at Jonas Petersen efter ministeriets opfattelse – som sagen foreligger oplyst – er omfattet af den persongruppe, der efter valglovgivningen har ret til at få hjælp til stemmeafgivningen alene af én personlig hjælper. Jonas Petersen havde også mulighed for at anvende en overlægsplade med punktskrift, som kommunen skulle stille til rådighed ved stemmeafgivningen til folkeafstemningen den 1. juni 2022, jf. § 7, stk. 1, i bekendtgørelse nr. 1499 af 12. december 2018 om hjælpemidler, der skal stilles til rådighed ved stemmeafgivningen.

Indenrigs- og Boligministeriet har anført, at ingen vælger dog er tvunget til at modtage personlig bistand eller hjælp ved brug af hjælpemidler ved stemmeafgivningen. Det er således vælgeren selv og ingen andre, der over for en valgstyrelse eller tilfornordnet vælger skal forlange at få personlig bistand eller hjælp ved brug af hjælpemidler til sin stemmeafgivning. Dette følger af folketingsvalglovens § 49, stk. 2, 3. pkt., og af afsnit 7.4.1 i vejledningen, som er gengivet ovenfor.

Indenrigs- og Boligministeriet har desuden anført, at som sagen foreligger oplyst, er det Indenrigs- og Boligministeriets opfattelse, at Jonas Petersen ikke havde anmodet den valgtillfornordnede om hjælp – hverken til instruktion om overlægspladen eller stemmeafgivningen i øvrigt. Det står dog ikke Indenrigs- og Boligministeriet klart, om Jonas Petersen stemte under overværelse af den valgtillfornordnede ved brug af overlægspladen eller fik hjælp af sin ledsager, idet der er uoverensstemmelse mellem Langeland Kommunes oplysninger og det, som Jonas Petersen har oplyst.

Indenrigs- og Boligministeriet har oplyst, at det under alle omstændigheder er ministeriets opfattelse, at Jonas Petersen skulle have haft mulighed for at afgive sin stemme uden overværelse af den valgtillfornordnede, og at den valgtillfornordnede således skulle have efterkommet Jonas Petersens ønske herom.

Med hensyn til klagen har Indenrigs- og Boligministeriet noteret sig, at Langeland Kommune har oplyst, at den valgtillfornordnede fejlagtigt gik med ind i stemmerummet, og at kommunen har beklaget episoden.

Indenrigs- og Boligministeriet har desuden noteret sig, at Langeland Kommune har oplyst, at der fremadrettet vil være et øget fokus på reglerne om hjælp til stemmeafgivningen, og at undervisningen af de valgtillfornordnede vil blive skærpet.

Langeland Kommunes udtalelse har herefter – henset til at Langeland Kommune således har beklaget, at der i det konkrete tilfælde er sket en fejl, og at kommunen fremadrettet vil have øget fokus på reglerne om hjælp til stemmeafgivningen og vil skærpe undervisningen af de valgtillfornordnede – ikke givet Indenrigs- og Boligministeriet anledning til bemærkninger.

Udvalget tilslutter sig Langeland Kommunes beklagelse og noterer sig, at kommunen fremover vil have øget fokus på reglerne om hjælp til stemmeafgivningen og vil skærpe

undervisningen af de valgtillfornordnede. Udvalget opfordrer Indenrigs- og Boligministeriet til – gerne i samarbejde med KL – at overveje, om kommunerne kan gives bedre forudsætninger for tydeligt at formidle reglerne om bistand til vælgere med funktionsnedsættelse i vejledningsindsatsen over for valgtillfornordnede, særlig for så vidt angår nye regler.

22) *Norbert Sandberg, København*, har den 1. juni 2022 klaget over forholdene på et valgsted i Københavns Kommune. Af klagen fremgår følgende:

»Jeg var i dag henne at stemme på Kildevældsskolen på Østerbro. Både indgangsforholdene og udgangsforholdene er under al kritik. Store trapper og lange veje, umuligt for mødre med barnevogn. Og selv folk der er bare lidt dårligt gående får problemer.«

Københavns Kommune har i anledning af klagen anført, at kommunen medgiver, at adgangsforholdene på valgstedet ikke er optimale for vælgere, som f.eks. er gangbesværede eller forældre med barnevogn, og at kommunen beklager de gener, det medfører for vælgerne. Kommunen har desuden oplyst, at adgangsforholdene er et højt prioriteret kriterium i udvælgelsen af valgsteder, men at det kan være vanskeligt at finde lokationer i afstemningsområderne, som opfylder de forskellige hensyn, der skal opfyldes for at sikre en hensigtsmæssig valgfafvikling.

Københavns Kommune har oplyst, at der af hensyn til vælgere, der ikke har mulighed for at komme ind på valgstedet, var opstillet en pavillon lige uden for Kildevældsskolen, så vælgere havde mulighed for at afgive deres stemme udenfor, og at dette gælder for alle de valgsteder i Københavns Kommune, hvor adgangsforholdene ikke er hensigtsmæssige for eksempelvis gangbesværede eller kørestolsbrugere. Kommunen har desuden oplyst, at der fast står tilfornordnede uden for valgstedet til at hjælpe vælgere, der ankommer til valgstedet.

Københavns Kommune har endvidere oplyst, at Kildevældsskolen i en årrække har været under ombygning, og at kommunen i den forbindelse undersøgte alternative lokationer for valghandlingen, men at det viste sig, at der ikke var andre egnede lokationer i afstemningsområdet. Vibenshus Skole blev derfor benyttet som valgsted ved europaparlamentsvalget og folketingsvalget i 2019, men Vibenshus Skole er beliggende uden for afstemningsområdet og kan derfor ikke anvendes permanent. Valghandlingen overgik derfor igen til Kildevældsskolen ved kommunal- og regionalvalget 2021.

Endelig har Københavns Kommune oplyst, at der i afstemningsområdet 1. Nordvest netop er åbnet Kulturcenter Kildevæld, som Københavns Kommune vil inspicere for at se, om stedet er egnet til afholdelse af valg. Hvis det er muligt, og hvis dette sted viser sig egnet i forhold til adgangsforhold og andre hensyn, der skal opfyldes for at sikre en hensigtsmæssig valgfafvikling, vil stedet blive taget i brug allerede fra det kommende folketingsvalg. Hvis det ikke viser sig muligt at anvende Kulturcenter Kildevæld, vil Københavns Kommune igen inspicere Kildevældsskolen med henblik på at se, om der kan gøres yderligere for at forbedre adgangsforholdene.

Indenrigs- og Boligministeriet har i sin udtalelse i anledning af klagen henvist til bestemmelserne i folketingsvalglovens § 99, stk. 1 og 2, § 45, stk. 1, 2 og 4, og § 49, stk. 1, og oplyst, at det følger af lovens § 45, stk. 1 og 2, jf. § 99, stk. 1, at afstemningen foregår på ét afstemningssted i hvert afstemningsområde, og at kommunalbestyrelsen sørger for lokaler til afstemningen. Desuden følger det af lovens § 49, stk. 1, sidste punktum, jf. § 99, stk. 1, at der kan ske de nødvendige lempelser i den almindelige fremgangsmåde ved stemmeafgivningen, herunder gives adgang til, at stemmeafgivningen foretages umiddelbart uden for stemmelokalet, f.eks. i vælgerens bil (vognstemme) eller i en af kommunen opstillet pavillon. Endvidere følger det af § 99, stk. 2, at en vælger efter ansøgning kan afgive sin stemme på et andet afstemningssted på valgdagen end det, vælgeren er tilknyttet i henhold til valglisten, hvis ændringen er begrundet i vælgerens handicap eller nedsatte førtilighed.

Endelig har Indenrigs- og Boligministeriet oplyst, at følgende fremgår af afsnit 7.2.3 i vejledning nr. 9384 af 7. april 2022 om afholdelse af folkeafstemning onsdag den 1. juni 2022 om Danmarks deltagelse i det europæiske samarbejde med sikkerhed og forsvar ved at afskaffe EU-forsvarsforholdet:

»Når kommunalbestyrelsen udpeger de bygninger og lokaler, der skal bruges under afstemningen, skal kommunalbestyrelsen i øvrigt tage hensyn til, at lokalerne og stemmerummene så vidt muligt skal være tilgængelige for kørestolsbrugere og andre stærkt bevægelseshæmmede.«

Med hensyn til klagen over adgangsforholdene til afstemningsstedet på Kildevældskolen har Indenrigs- og Boligministeriet noteret sig Københavns Kommunes oplysninger om den opstillede pavillon. Derudover har ministeriet noteret sig kommunens oplysninger om fremadrettede tiltag vedrørende flytning af afstemningssted og alternativt, om der kan gøres yderligere for at forbedre adgangsforholdene.

Københavns Kommunes udtalelse har herefter ikke givet Indenrigs- og Boligministeriet anledning til bemærkninger.

Udvalget tager det af Københavns Kommune og Indenrigs- og Boligministeriet oplyste til efterretning.

23) Peter Jakob Christensen, København, har ved e-mail af 19. maj 2022 til Københavns Kommune klaget over en e-post om folkeafstemningen og graviditetsforskningsprojekter, som kommunen har sendt til Peter Jakob Christensen i forbindelse med afholdelse af folkeafstemningen.

I henvendelsen til Københavns Kommune gav Peter Jakob Christensen udtryk for utilfredshed med at have modtaget en e-mail fra kommunen med en overskrift vedrørende folkeafstemningen, som var vedlagt et brev om graviditetsprojekter. Peter Jakob Christensen påpegede i den forbindelse, at hans cpr-nummer viste, at han er en mand på over 67 år.

Københavns Kommune svarede Peter Jakob Christensen således:

»Tak for din besked om det forkert udsendte brev, som du modtog til din e-boks. Der skete desværre en fejl, da KMD på vegne af Københavns Kommune skulle udsende information til borgere om muligheden for at deltage som tilfornordnet ved folkeafstemningen den 1. juni. KMD vedhæftede et

forkert brev, og jeg beklager fejlen. Det korrekte brev er efterfølgende udsendt. Der er ikke nogen personfølsomme oplysninger, der er blevet kompromitteret i forbindelse med fejlen.«

Peter Jakob Christensen svarede Københavns Kommune således:

»Problemstillingen er nu ikke så enkel, som i formidler den: KK har ansvaret for opgaven; men i forsøger at tørre det af på KMD. Det kan man ikke, det ville svare til at man hang den sagsbehandler ud, som havde lavet en fejl i andre tilfælde. Kommunen kan derfor ikke løbe for ansvaret; men skal fremadrettet overveje om KMD er den bedste til at løse opgaven. Men at nævne det i jeres kommunikation virker som et forsøg på ansvarsfraskivelse.«

Københavns Kommune har i anledning af klagen ved e-mail af 3. juni 2022 oplyst Indenrigs- og Boligministeriet følgende:

»Københavns Kommune modtog den 19. maj 2022 en henvendelse fra Peter Jakob Christensen, fordi han havde modtaget et forkert brev til sin e-boks. Det drejede sig om en invitation til at deltage i et forskningsprojekt i forbindelse med graviditet, men brevet skulle have indeholdt information om muligheden for at melde sig som tilfornordnet. Københavns Kommune besvarede denne henvendelse den 25. maj 2022 og forklarede og beklagede fejlen.

På baggrund af svaret af 25. maj 2022 klager Peter Jakob Christensen samme dag over, at Københavns Kommune i sit svar redegør for, at det er KMD, der har begået en fejl i udsendelsen af brevene.

I forbindelse med afholdelsen af folkeafstemningen den 1. juni 2022 forsøgte Københavns Kommune som noget nyt at informere om muligheden for at være tilfornordnet inspireret af et tilsvarende tiltag i Aarhus Kommune. Brevet skulle udsendes til alle borgere i Københavns Kommune i alderen 18-30 år og 60-69 år. I alt 171.143 borgere var modtagere af brevet.

Beklageligvis skete der en fejl, da KMD skulle udsende brevet på Københavns Kommunes vegne. I stedet for brevet, der skulle informere om at blive tilfornordnet, var der vedhæftet et brev med en invitation til at deltage i et forskningsprojekt i forbindelse med graviditet. Titlen på beskeden var korrekt, »Bliv frivillig til Folkeafstemning 1. juni«, mens brevet indhold var forkert. Der var ingen personfølsomme oplysninger, der blev kompromitteret i forbindelse med udsendelsen.

KMD oplyste, at det ikke var muligt at stoppe udsendelsen af brevene, og beklagede fejlen. Der var tale om en menneskelig fejl i forbindelse med udsendelsen.

Det korrekte brev blev efterfølgende udsendt til de samme borgere men en undskyldning for fejlen blev tilføjet brevet.

Københavns Kommune beklager meget, at Peter Jakob Christensen og andre borgere har modtaget et forkert brev.«

Med hensyn til klagen har Indenrigs- og Boligministeriet noteret sig, at Københavns Kommune har oplyst, at det ifølge KMD ikke var muligt at stoppe udsendelsen af brevene med forkert indhold, og at der var tale om en menneskelig fejl i forbindelse med udsendelsen. Derudover var der ifølge

ge kommunen ingen personfølsomme oplysninger, der blev kompromitteret i forbindelse med udsendelsen. Endelig har Københavns Kommune oplyst, at det korrekte brev efterfølgende blev udsendt til de samme borgere, hvor en undskyldning for fejlen var tilføjet brevet.

Københavns Kommunes udtalelse har herefter ikke givet Indenrigs- og Boligministeriet anledning til bemærkninger.

Udvalget tager det af Københavns Kommune og Indenrigs- og Boligministeriet oplyste til efterretning. Udvalget noterer sig i lighed med ministeriet, at det er oplyst, at der er tale om en menneskelig fejl, at ingen personfølsomme oplysninger blev kompromitteret i forbindelse med udsendelsen, og at de berørte borgere har modtaget en undskyldning for fejlen.

24) Else Torndahl, Høng, har den 8. juni 2022 rettet henvendelse til Indenrigs- og Boligministeriet. Ministeriet har forstået henvendelsen som en klage over, at det ikke var muligt at stemme elektronisk eller ved fuldmagt til folkeafstemningen den 1. juni 2022.

Else Torndahl har i sin henvendelse bl.a. anført, at hvis man bliver indlagt 48 timer inden en afstemning og ikke har mulighed for at komme til et afstemningssted, har man ikke mulighed for at afgive sin stemme, heller ikke ved at give en fuldmagt. Else Torndahl har endvidere anført, at det i vores digitale verden ikke burde være på den måde.

Indenrigs- og Boligministeriet har i sin udtalelse i anledning af klagen henvist til bestemmelserne i grundlovens § 31, stk. 1, hvorefter Folketingets medlemmer vælges ved almindelige, direkte og hemmelige valg, og til folketingsvalglovens § 99, stk. 1, og § 100, stk. 1. Endvidere har ministeriet henvist til bestemmelserne i lovens § 47, § 48, § 54, stk. 1, og § 61, stk. 1 og 3, om stemmeafgivning på valgdagen og brevstemmeafgivning, herunder brevstemmeafgivning på sygehuse. Endelig har ministeriet henvist til bestemmelserne i § 2, stk. 1, og § 9 i bekendtgørelse nr. 1139 af 18. oktober 2017 om brevstemmeafgivning på sygehuse.

Indenrigs- og Boligministeriet har oplyst, at det følger af folketingsvalglovens § 47, 1. pkt., at vælgeren på valgdagen alene kan udøve sin ret til at stemme ved at møde frem på det afstemningssted, der fremgår af valgkortet. Af folketingsvalglovens § 54, stk. 1, og § 2, stk. 1, i den nævnte bekendtgørelse følger det endvidere, at en vælger, der er indlagt på et sygehus, kan brevstemme på sygehuset i perioden fra 3 uger før valgdagen til og med den tredjesidste hverdag før valgdagen inklusive lørdag. Vælgere, der bliver indlagt på et sygehus senere end den tredjesidste hverdag før valgdagen inklusive lørdag, kan således ikke brevstemme. Ydermere følger det af folketingsvalglovens § 48, stk. 3, og § 61, stk. 3, og af § 9, stk. 3, i den nævnte bekendtgørelse, at stemmeafgivning henholdsvis brevstemmeafgivning skal ske, uden at andre kan se, hvad vælgeren har stemt.

Indenrigs- og Boligministeriets har herudover henvist til afsnit 8.3 i vejledning nr. 9384 af 7. april 2022 om afhol-

delse af folkeafstemning onsdag den 1. juni 2022 om Danmarks deltagelse i det europæiske samarbejde om sikkerhed og forsvar ved at afskaffe EU-forsvarsforbeholdet, hvor det fremgår, at brevstemmeafgivning på sygehuse og i kriminalforsorgens fængsler og arresthuse gennemføres af institutionerne selv fra onsdag den 11. maj 2022 til lørdag den 28. maj 2022 (de sidste 3 uger før afstemningsdagen, dog senest den tredjesidste hverdag, herunder lørdag).

Med hensyn til klagen har Indenrigs- og Boligministeriet noteret sig, at det er i overensstemmelse med folketingsvalgloven og bekendtgørelsen om brevstemmeafgivning på sygehuse, at en vælger, der blev indlagt på et sygehus efter lørdag den 28. maj 2022, ikke kunne brevstemme til folkeafstemningen den 1. juni 2022. Den gældende lovgivning giver heller ikke mulighed for at stemme elektronisk eller ved fuldmagt.

At der ikke kan brevstemmes senere end den tredjesidste hverdag før valgdagen inklusive lørdag, hænger bl.a. sammen med, at de afgivne brevstemmer skal gennemgås af valgstyrene inden afstemningens begyndelse og om nødvendigt 1 eller 2 dage før valgdagen. Ved denne gennemgang åbnes yderkuverterne, og det undersøges, om brevstemmerne kan komme i betragtning, jf. nærmere folketingsvalglovens § 65.

Indenrigs- og Boligministeriet har om baggrunden for de nugældende regler oplyst, at de er fastsat i grundloven, at Folketingets medlemmer vælges ved almindelige, direkte og hemmelige valg. Dette grundlæggende princip om stemmehemmelighed gælder ikke alene ved folketingsvalg, men også ved andre former for valg, herunder folkeafstemninger. Det er ministeriets opfattelse, at proceduren for stemmeafgivning og brevstemmeafgivning som anført i § 48, stk. 3, og § 61, stk. 3, i folketingsvalgloven og i § 9, stk. 3, i bekendtgørelsen om brevstemmeafgivning på sygehuse i høj grad sikrer vælgerens stemmehemmelighed. Det er endvidere ministeriets opfattelse, at det i praksis vil være meget vanskeligt at sikre denne stemmehemmelighed, hvis vælgerne kan stemme på anden vis end ved personligt fysisk fremmøde på et afstemningssted eller ved personlig fysisk brevstemmeafgivning.

Else Torndahls klage har herefter ikke givet Indenrigs- og Boligministeriet anledning til at foretage sig yderligere.

Udvalget tager det af Indenrigs- og Boligministeriet oplyste til efterretning.

P.u.v.

Lennart Damsbo-Andersen
formand